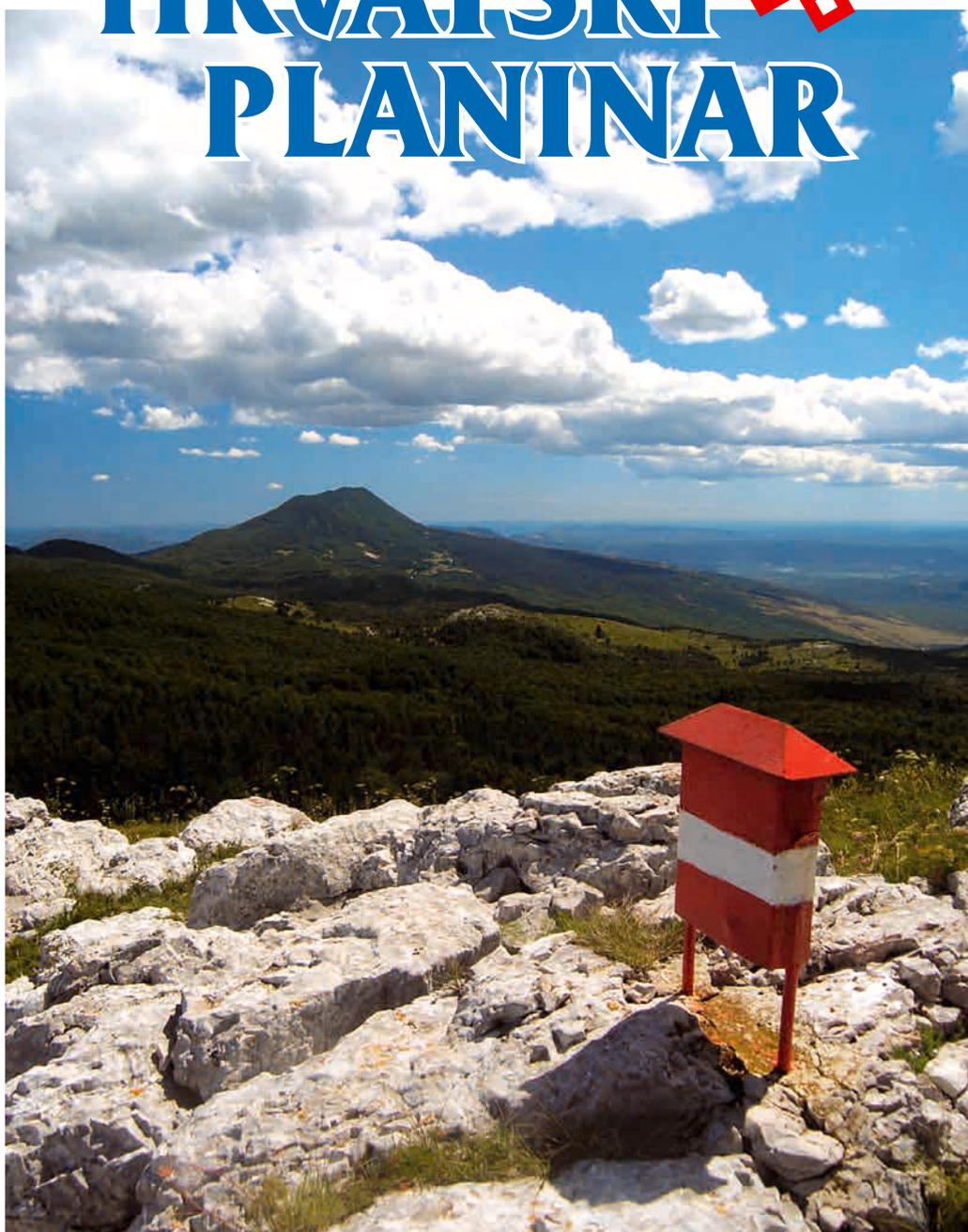

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 97

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

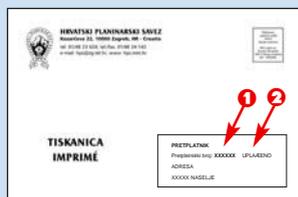

RUJAN
2005
9

»HRVATSKI PLANINAR« - ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
»CROATIAN MOUNTAINEER« - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2004. godinu iznosi **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **236000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana pri Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je 10. dan prethodnoga mjeseca (30 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi, ali ne unutar Wordovih dokumenata). Podrobnije upute možete potražiti na web-stranici HPS ili izravno kod urednika.

IZDAVAČ

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
E-MAIL: hps@inet.hr
<http://hps.inet.hr>
TEL./FAX 01/48-24-142
TEL. 01/48-23-624

UREDNIŠTVO

hrvatski.planinar@vip.hr
<http://hps.inet.hr/hp>

UREDNIK

ALAN ČAPLAR
PALMOTIČEVA 27, 10000 ZAGREB
E-MAIL: caplar@vip.hr
TEL: 091/51-41-740
TEL./FAX: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

DAMIR BAJŠ
DARKO BERLJAK
VLADO BOŽIĆ
FARUK ISLAMOVIĆ
GORAN GABRIĆ
ŽELJKA KASAPOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
BRANKO MEŠTRIĆ
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK
ROBERT SMOLEC

TISAK

»EKOLOŠKI GLASNIK« D.O.O.
DONJA LOMNICA
ISSN 0354-0650

SADRŽAJ

HRVATSKI
PLANINARGodište **97**
VolumeBroj **9**
Number

Rujan – September 2005

288 VRHOVI PAMIRA

292 SLOVENSKE ALPE

299 KANJON ČIKOLE

306 STARE FOTOGRAFIJE

NA VRHOVIMA PAMIRA 288

ROMAN VUKOVIĆ

BILI SMO NA TRIGLAVU... 292

KATICA ŠIMIĆ

NA KALŠKI GREBEN PREKO KRVAVCA 295

DAMIR BAJŠ

KRN – LICE I NALIČJE PLANINE 297

DAMIR MARGAN

KANJON IZGUBLJENIH MLINICA 299

JOSO GRACIN

EUROPSKI PUTOVİ NA PUTU PREMA EUROPI 304

DRAGO TROŠELJ

**HRVATSKA PLANINARSKA FOTOGRAFIJA
IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA** 306

TEATROLOG FOTEZ NA VELEBITU 1934. GODINE 308

VLADIMIR JAGARIĆ

KRONIČAR PLANINARSKOG DRUŠTVA 312

ANTUN LOVRIĆ

SKROVITI KUTAK 314

MIRA ŠINCEK

IMA LI PILOTA U AVIONU? 316

JASNA ŽAGAR

SPELEOLOGIJA 318

PLANINARSKE KUĆE I PUTOVİ 320

VIJESTI 324

KALENDAR AKCIJA 326

SLIKA NA NASLOVNICI:

POGLED PREMA UČKI S VELIKOG PLANIKA NA ČIČARIJI

AZIJA

NA VRHOVIMA PAMIRA

ROMAN VUKOVIĆ, Samobor

U Pamir smo krenuli s namjerom da se popne-
mo na sedam tisuća i petsto metara visok vrh Pik
komunizma. Tri godine prije imali smo Josip,
Srećko i ja isti cilj.

U Beču smo nabavili vize za Kirgistan i Tadži-
kistan, a u Zagrebu dvostruku tranzitnu vizu za
Rusiju. Kad smo krenuli po aviokarte za Dušanbe,
saznali smo da je bazni logor Moskva, koji je
polazište uspona na vrh, pun vojske, zbog nape-
tosti na granici sa Afganistanom i da je civilima
pristup zabranjen. U posljednji smo trenutak
morali promijeniti naš prvobitni plan, Kao novi
cilj odabrali smo vrh Pik Lenjina (7134 m). Nadali
smo se boljoj sreći i zamalo uspjeli.

Nakon kontakata s turističkom agencijom iz
Tadžikistana, koja nam je poslala pozive na os-
novu kojih smo dobili (kupili) vize i avio-kartu za

Moskvu, počele su ozbiljne pripreme. Ekipu smo
u početku sačinjavali samo Srećko Bošković i ja,
no poslije su nam se pridružili Vjeran Mišurac i
Hrvoje Horvat.

Fizičke i visinske pripreme obavili smo na
snijegom pokrivenim vrhovima Grossglocknera i
Mont Blanca. Putem interneta i knjiga prikupljali
smo informacije o zemlji, transportu, nabavci
hrane i opreme te o smještaju u Tadžikistanu.
Podatak iz vodiča »Lonely Planeta« da najveći dio
zemlje živi od humanitarne pomoći, da na kupovi-
nu planinarske opreme i namirnica – osim u glav-
nom gradu – možete zaboraviti, pokazao se točnim.

Republika Tadžikistan nalazi se u Središnjoj
Aziji, graniči s Kinom na istoku, Kirgistanom i
Uzbekistanom na sjeveru i zapadu i Afganistanom
na jugu. Ima 6.375.000 stanovnika, naseljenost je

NAZIVI VRHOVA U PAMIRU

Poznato je da je Pamir nekada bio »krov« So-
vjetskog saveza i omiljeno područje djelovanja alpi-
nista iz čitavog svijeta, naposve ruskih. Već četerde-
setak godina, ako ne i više, mnogi vrhovi Pamira
nose ideološki obojena imena, koja su im svojedobno
nadjenuli nekadašnji sovjetski vlastodršci. Prepisi-
vanjem tih slikovitih imena iz ruske ćirilice u latinicu
i prenošenjem iz ruskog jezika u jezike drugih jakih
alpinističkih nacija, došlo je do iskrivljavanja tih
naziva i do brojnih varijanta u kojima se spominju.

Tako vrh nazvan po Jevgeniji Korženjevskoj
možemo naći napisan kao: *Peak Korzhenevskaya*
(engl.; najčešće), *Korzhenevsky Peak*, *Peak of Ko-
rzhenevskaya* (točnije) ili *Peak korjenevskoy* itd...
Najviši vrh Pamira, svojedobno *Pik Staljina* godi-

nama poznat po kasnijem imenu *Pik Komunizma* od
1998 nosi službeni tadžički naziv *Aquallai Ismolli
Somoni*. Rusi ga sada zovu po starom, *Pik Komu-
nizma* ili po novom *Pik Ismaila Samanija* (dakle sa
»a«, a ne sa »o«). Opet su se pojavile razne varijnte:
Peak Somoni, *Somoni Peak*, *Peak I. Somoni* itd. *Pik
Lenjina* nazvali su *Čon-Too*, *Pik Korženjevske Kul-
Santalah*. A vrhovi su isti kakvi su i dosad bili –
prekrasni – i »nije ih briga kako se zovu«, kao
uostalom ni našeg Brundu ili neke Rožanske kukove
koji također nose imena po planinarskim velikanima
(Hircu, Novotniju, Krajaču, Pasariću, Premužiću,
Rossiju...).

U ovome članku, mi smo se odlučili za naj-
uobičajenije nazive vrhova, premda to nije i jedini
mogući izbor!

Ur.

Tipičan krajolik u Tadžikistanu

foto: Roman Vuković

44,5 stanovnika na km², a prosječni prihod stanovnika je 10 \$ mjesečno. To je zemlja u kojoj se kroz povijest izmijenilo mnogo vladara. Nakon raspada Sovjetskog Saveza 1991. u borbi za vlast došlo je do građanskog rata, koji je trajao 6 godina i u kojem je poginuo velik broj ljudi, a ono malo industrije uništeno je do kraja. Planine zauzimaju 93% teritorija Tadžikistana, a više od pola zemlje je na nadmorskoj visini većoj od 3000 m. To su planinski lanci Tien Shan, Allay i Pamir.

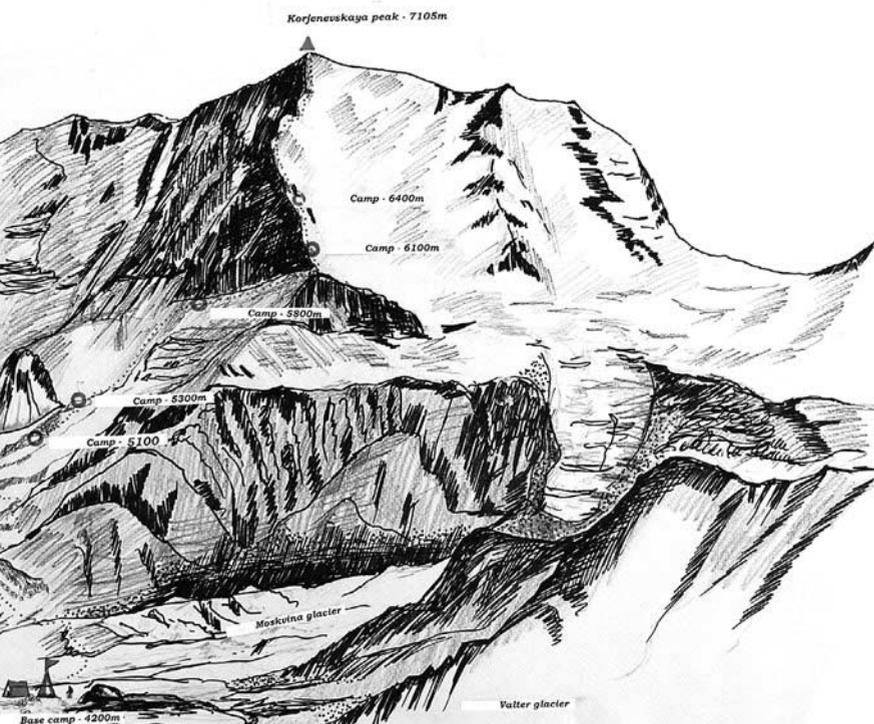
Zemlja je bogata vodom, no čak ni taj dar prirode nije iskorišten, kao na primjer u susjednom Kirgistanu, koji je najveći izvoznik struje u tom dijelu Azije. Stanovnici su većinom muslimani: šiiti i suniti. Ljudi su, iako vrlo siromašni, poštenu i srdačni. U jednom sam vodiču naišao na savjet budemo li pozvani u goste u kuću da, to izbjegavamo, jer će domaćin dati sve što ima, ako treba zaklati i posljednju kokoš samo da nas počasti.

Na put smo krenuli 19. srpnja Aeroflotovim zrakoplovom. Ljubazno osoblje progledalo nam je kroz prste za naše prenatrpane i preteške ruksake i transportne vreće. Nažalost, ta nas sreća nije pratila na daljnjem putu (samo za višak tereta oteli su nam oko 1100 \$) i zato savjet: ne nosite ništa što vam stvarno nije neophodno.

Po dolasku u Moskvu čekalo nas je brzo prebacivanje s zračne luke Šeremetjevo do zračne luke Domodovo, koji su udaljeni oko 80 km. Taj dio prijevoza dogovorili smo već u Zagrebu, kao i aviokarte do Dušanbea, koje se mogu kupiti samo u Moskvi. Kombi-prijevoz između zračne luke može se naći i po manjoj cijeni nego smo ga platili, no nismo imali vremena i bili smo novi u selu.

U Dušanbe stižemo 20. srpnja oko 7 ujutro. Smještamo se u hotel »Tadžikistan«, s dvije zvjezdice, koje zaslužuje jedino cijenom smještaja, ali nikako opremom ili izgledom. Razgledavamo grad dok čekamo dogovor za prebacivanje helikopterom do baznog logora Moskvina.

Na Pamiru već nekoliko dana traje nevrijeme i pada snijeg, tako da, sljedeća tri dana, ništa od leta. Zbog visoke cijene smještaja, napuštamo Dušanbe i selimo u 32 km udaljeno selo Varzob, gdje nalazimo smještaj u barakama nekadašnjeg izletišta. Sljedeća dva dana šćemo po okolnim brdima i jedan dan koristimo za obilazak Dušanbea. U samom centru grada nalaze se sve administrativne zgrade, impozantne veličine kao i predsjednička palača, mnogo novih trgovina široke potrošnje i tehničke robe. Parkovi koji su nekada bili navodnjavani, sada su zapušteni jednako kao

Skica uspona na Pik Korženjevskaya

i dvorišne strane stambenih i poslovnih zgrada. Samo po veličini možemo naslutiti kako je to nedavno izgledalo i bilo uređeno. Što se više udaljavamo od centra, to je slika sve tužnija. Devastirane stambene zgrade, privredni objekti i ne prevelika nada za bolje sutra. Sretni smo kad nakon tri dana ukrcavamo naše stvari i provijant u helikopter MI-8 i nakon detaljnoga pregleda stvari i dokumenata polijećemo.

Logor Moskvina nalazi se na 4200 metara, uz malo ledenjačko jezero između ledenjaka Waltera i Moskvina. Osim glavnoga zdanja, koje služi kao blagovaonica, kuhinja i prostorija za društvena zbivanja (nažalost, bez grijanja), tu su još nekoliko limenih koliba u obliku šatora, zatim šatori za četiri osobe, koji su uistinu tipa »vila propuh«, i kontejner koji služi kao kupaonica samo kad ima sunca da malo zagrije ledenu vodu iz potoka. Smještaj u »vili propuh« košta nas 6 \$ na dan, što je za nas najpovoljnije, a i nemamo viška šatora koji bi ostao u baznom logoru dok smo na aklimatizaciji ili pri pokušaju uspona na vrh.

Noćni mir i tišinu prekidaju gromoglasne lavine koje uredno padaju s okolnih grebena i završa-

vaju negdje u ledenjacima. Za aklimatizaciju na bazni logor trebaju nam dobra tri dana, premda to ni tada još nije ono pravo. Vidjelo se to na odigranoj međunarodnoj nogometnoj utakmici, gdje smo nakon pretrčanih nekoliko metara ostajali bez zraka.

Vrijeme je bilo predivno no još uvijek prehladno da bi se snijeg počeo topiti i slijegati kako ne bismo toliko duboko propadali.

Skupina Tajvanaca i Rusa već danima pokušava probiti put do Drugog logora prema Piku komunizma, no zbog previše svježeg snijega ne uspije-

Spuštanje helikoptera u bazni logor

foto: Roman Vuković

Logor III na visini od 6400 metara i Pik Korženjevske
foto: Roman Vuković

vaju stići dalje od Prvog logora na 5300 m, a i opasnost od lavina je prevelika. Na suprotnoj, sjevernoj strani skupina Čeha i Rusa pokušava probiti prtinu do visine od 6800 m kako bi došla do tijela češkoga penjača koji je prošle godine stradao na Piku Korženjevske, no ni oni nemaju previše uspjeha. Nakon osam dana, uz stalnu izmjenu ekipa, nisu uspjeli prijeći 6100 metara.

Osim što tamanimo zalihe hrane koju smo donijeli, svakodnevno radimo na aklimatizaciji i odnosimo hranu i šatore na 5800 m. Osim hladnoće, nemamo drugog problema: ni probavnih niti glavobolje.

Budući da nema uvjeta za uspon na Pik komunizma jer nijedna jača ekipa još nije probila put do Pamirske zaravni na 6100 m, pripremamo se za uspon na Pik Korženjevske. Vrijeme je hladno, ali stabilno, pa ako potraje još koji dan, ne bismo smjeli imati teškoća. Da bismo bili što lakši, uzimamo šator za dvoje, koji se inače koristi za kampiranje na moru. Osim što smo se po noći smrzavali (temperatura u šatoru ispod $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$), morali smo još paziti da nam vjetar ne odnese šator, koji nam je cijele noći lupao po glavi. Od kuhala smo

digli ruke već na drugom logoru, jer nam je trebalo čitavih sat vremena da rastopimo snijeg za litru vode.

Vrijeme se počinje kvariti, vjetar je mjestimično toliko jak da hodamo četveronoške kako nas ne bi bacio s grebena, sve više nas zatvaraju oblaci i počinje sniježiti. Oko 16 sati stižemo na vrh, ali smo zatvoreni u oblaku. Slikanje, čestitanje i što prije dolje. Sljedeći dan kod drugog logora pomažemo iscrpljenom, dehidriranom Španjolcu, koji je obolio i od snježnoga sljepila.

Koji dan poslije s Pika komunizma stiže vijest da su osmorica Tatara, među kojima i jedna žena uspjeli probiti put i popeti se na vrh. Priznajem, bio sam im malo zavidan no, tko zna, još uvijek ima nade, jer kako se kaže, treći put Bog pomaže.

Dana 13. kolovoza ukrcavamo se u helikopter i vraćamo u civilizaciju. Povlačenje po aerodromima, spavanje na klupama i svađe oko težine prtljage. Čuvajte se moskovskog aerodroma: dok svi naplaćuju 2 \$/kg za višak tereta, oni će vas oderati sa 7 \$/kg i tu ne pomaže nikakvo kukanje ni zapomaganje.

SLOVENIJA – JULIJSKE ALPE

BILI SMO NA TRIGLAVU...

KATICA ŠIMIĆ, Zagreb

Zamisao da pođemo na Triglav rodila se na jednom izletu u Spodnje Bohinjske gore. Sjećam se, vrijeme je bilo idealno, kakvo samo možete poželjeti. Išli smo svrha na vrh – Komna, Planina Razor, Vogel, Rodica, Črna prst – i uživali u vidicima koji plijene svojom izuzetnošću. Prepoznavali smo vrhove na kojima smo prije bili i koje bismo još htjeli obići, a Triglav, činilo nam se, kao da nas je sve to vrijeme promatrao i pitao: »Zašto ne biste došli k meni?« Darinka reče: »Doći ću Ti ako mi dopustiš«, a mi svi u glas: »Povedi i nas!«

Dogovorili smo izlet i krenuli prema Ljubljani, pa dalje prema Bledu, Bohinju, Staroj Fužini i Gornjoj vasi, a nakon toga još sedam kilometara makadamskim putem do mjesta gdje ostavljamo aute. Do doma na Uskovnici (1138 m) treba nam dvadesetak minuta. Tu se kratko odmaramo uz glazbu i ples, a onda nastavljamo usponom prema Vodnikovoj kući. Tamo ćemo prenoćiti.

Vidici koji nam se otvaraju takvi su da ne znaš na koju bi stranu pogledao. Sve su slike gotovo nestvarne, stijene su magično privlačne i tajanstvene, spojene u čvrste bedeme s vrhovima svih oblika. Padine očaravaju šumom tamnozelenih boje, a livade raznobojnim cvijećem. Pitam se kako sačuvati uspomenu na sve što gledam.

Usput zastajemo da kratko predahnemo, a Tomislav

fotografira i priča o vrhovima koji nas okružuju. Susrećemo ljude koji se vidljivo zadovoljni vraćaju prema dolini, a ja maštam o tome što su sve prošli i pitam se hoćemo li i mi biti tako zadovoljni. Penjemo se polako, korak po korak, imamo dovoljno vremena i ne žurimo. Nakon tri sata hoda stižemo u Vodnikovu kuću. Dom je dobro posjećen, a susrećemo i jedno društvo iz Istre.

Domar nam kaže da imamo sreće i da će sutra biti pravi dan za uspon na vrh Triglava. Raspremamo se, večeramo, a jer nam je rano za spavanje sjedamo da kartajući prikratimo vrijeme, a dio društva razgledava okolinu i razgovara. Planinari se polako povlače na spavanje, pa idemo i mi, ujutro valja rano ustati.

Pet je sati, budi se dan, a i ja sam budna. Čekam tko će od naših prvi ustati. Ustaje Stipe, a

Nadomak vrhu Triglava

foto: Tomislav Muić

Na usponu

foto: Tomislav Muhić

zatim svi redom. Očito želimo što prije obući gozgerice i krenuti. I doista, već u 6 sati krećemo u smjeru Planike.

Bjeličasta jutarnja magla ispunila je dolinu, a sunce obasjalo vrhove Triglava, kojem hrlimo u pohode. Veličanstvena slika! San ili java?

U ozračju jutra koračamo polako stazom, svatko zaokupljen svojim mislima. Naprijed su Tomislav i Sandro i, gle, odjednom pred njima iskoči divokoza. Ne obazire se na nas, ona je u svojem svijetu, stoji bezbrižno na kamenu i brsti.

Smjenjuju se slike, bjeličasta maglica kao da putuje, isprepliće se između stijena, čas nestaje na pojedinim dijelovima pa se opet vraća. U blizini doma »Planika« susrećemo planinare koji se vraćaju u dolinu. Oni su jučer bili na vrhu.

Idemo dalje, sklopili smo štapove, sada nam samo ruke pomažu jer smo na kamenitom terenu s klinovima i sajlama. Ulazimo u usjeka i polako se penjemo. Na vrhu jed-

nog usjeka zastajemo. Dok Tomislav fotografira, pogledavam prema domu »Planika«. Čini mi se kao da je izgrađen na mjesечеvoj površini, zaravni prekrivenoj sivožutim sitnim kamenjem, punoj kratera. Još malo, najavljuje Tomislav, i eto nas na Triglavu. Ostavljamo ruksake i po hrptu se, nogom pred nogu, držeći se za sajle, mimoilazimo s planinarima koji silaze s vrha.

Evo nas na vrhu! Kojeg li veselja, pa mi smo tu, na najvišem vrhu, na Triglavu, kao da smo dotaknuli nebo. Oko nas čuje se žamor na svim jezicima, vidimo sretna lica, svi smo mi došli s istim ciljem i svi se isto radujemo. Nebo je bistro i vidimo udaljene vrhove u Italiji, Austriji i gdje sve ne, a sve što vidim neopisivo je lijepo. Slikamo se, sjedamo da se odmorimo, kad evo iznenađenja! Nećete vjerovati, Darinka je u džepu donijela kavu, vode imamo, pa ćemo na Triglavu još popiti i kavu.

Vrijeme brzo prolazi i brzo dolazi trenutak povratka. Budući da smo bili brzi u usponu i da se svi dobro osjećamo, spustit ćemo se na Kredaricu. Put je osiguran klinovima pa idemo polako. Neki se penju, pa se s njima treba mimoći na stijeni, ali ljudi su strpljivi, čekaju oni nas ili pak mi njih.

Nad oblacima

foto: Tomislav Muhić

Zar smo stvarno bili gore? Zar smo se spustili po ovoj stijeni? Pogledaj kako ljudi mile poput mrava! Na Kredarici idemo u kapelicu zahvaliti Bogu za lijepo vrijeme, sreću i dobro zdravlje.

Što sada? Tomislav i Stipe bi odmah dalje do Vodnikove kuće, no Darinka procjenjuje da bi ipak bilo bolje odmoriti se u ujutro krenuti dalje. Tomislavu se žuri i on odlazi prema Vratima, pa u Jesenice, gdje će na vlak za Zagreb. Stipe i Sandro odlaze do Staničeve kuće, a Darinka, Mirjana, Anica i ja uživamo u popodnevnom odmoru, na suncu, pred domom na Kredarici. Razgovaramo i svako malo pogledavamo prema hrptu Triglava kud još uvijek hrle ljudi u oba smjera. Zahladilo je i povlačimo se u dom, večeramo i spremamo se na spavanje. Vani mjesečina, vidljivost nevjerojatna, a Darinka i ja upijamo i ovu sliku.

Sutradan ujutro u šest opet smo svi na nogama. Prije bilo čega drugoga, izlazimo iz doma pogledati prema Triglavu. Već ima ljudi koji se vraćaju i dakako, onih koji se penju.

Doručak, pa ponovno na put. Silazimo polako, okrećući se stalno i gledajući toga gorostasa koji ostaje, dok nam nosnice ispunjava miris stijena, rosne trave i alpskoga cvijeća obasjanog prvim jutarnjim zrakama sunca. Jutarnju tišinu razbija zvuk helikoptera, vidimo da nosi teret za domove. Kod Vodnikovog doma odmaramo se promatrajući helikopter kako manevrira dok spušta i uzima teret. Opskrbljujemo se zalihom vode i krećemo dalje. Sada ćemo preko Studorskog prevala do doma na Uskovnici. Odjednom počne padati kiša... pa neće

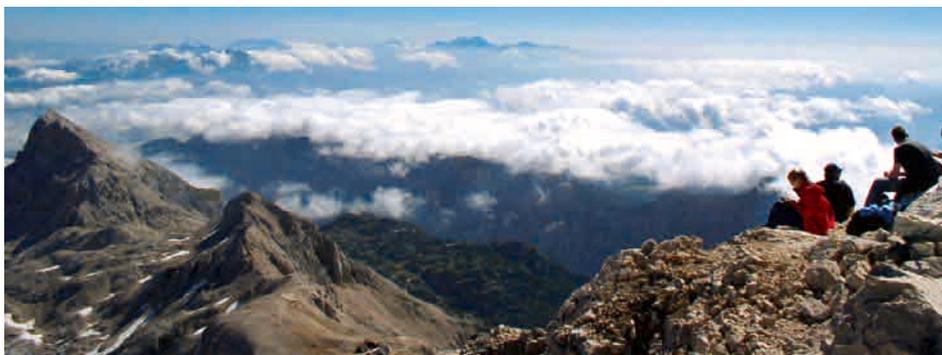

Na vrhu Triglava

foto: Tomislav Muhić

valjda. Nismo ni pokušali izvaditi kabanice, a već je prestala, hvala Bogu.

Kad smo prešli preko Studorskog prevala, učini mi se kao da čujem žubor vode, stvarno, malo dalje od staze ugledam izvor i potočić. U dolini zastajemo da se odmorimo i nešto pojedemo. Na Uskovnici namjeravamo prenočiti, pa se sutradan malo okupati na Bohinjskom jezeru, potom razgledati Bled i onda popodne u Zagreb. Domarka nas, međutim, upozorava da je najavljeno loše vrijeme i da će još noćas biti nevremena, pa su mogući odroni na cesti. Nakon dobrog ručka i kave, a s obzirom na prognozu, ipak prihvaćamo domarkin savjet i krenemo kući. Brzo smo kod automobila. Još jedan prekrasni izlet je za nama, ali, kao i uvijek, već razmišljamo kamo bismo mogli poći idući put.

SLOVENIJA – KAMNIŠKE ALPE

NA KALŠKI GREBEN PREKO KRVAVCA

DAMIR BAJŠ, Zagreb

Kako u jednom danu obići nekoliko visokih alpskih vrhova, pri tom ne žuriti, već uživati u razgledu na još više vrhove Kamniških Alpa i na gotovo čitavu ljubljansku kotlinu? Eto, ovako kako slijedi!

Naš plan bio je najprije dobiti na visini koristeći se žičarom za Krvavac, ali kako baš taj dan nije radila, autom smo se uputili do planinarskog doma na Gospincu. Nekako na pola puta treba svakako zastati kod vidikovca uz samu cestu i uživati u vidiku na pitoma naselja, polja i Ljubljanu u daljini, pogotovo ako je vidljivost vrlo dobra kao što je bila toga dana.

Kod Gospinca, u neposrednoj blizini gornje postaje žičare vidik nas je mamio prema domu na Krvavcu, TV-tornju, ali ono još ljepše, bio je put preko otvorenih livada, prepunih cvijeća na kojima pau mnogobrojne krave. Nameće nam se u razgovoru odmah praktično pitanje bez odgovora: kako se to Slovencima isplati držati tolike krave i dobivati puno mlijeka, a nama je Lika prazna i sve krave možeš izbrojati na prste.

Usputni kratki odmor i kavica u domu na Krvavcu, koji zapravo i nije planinarski dom, već visokogorski skijaški hotel. Slijedi uspon prema grebenu i vrhu Veliki Zvoh, ali prije vrha na križanju krenusmo lijevo stazom zvanom Čez Kucle, jer smo htjeli napraviti kružnu turu,

prvo preko Planine Dolga njiva, a u povratku preko vrhova na istočnoj strani. Spust prema Dolgoj njivi na jednom mjestu iziskuje oprez zbog krušljivosti i strmine, tako da sajla dobro dođe. Usput smo imali slučajni susret s krdom konja na paši bez kontrole, kojima je očito nedostajalo soli, jer su nas polizali po rukama i dugo nas pratili nadajući se očito i kojem slasnijem zalogaju.

Kao što i dolikuje, nakon spusta slijedi uspon do križanja za vrh Koren. Kako nas on zasad nije zanimao krenuli smo lijevo prema vrhu Kalškog grebena. Staza do vrha ide blagim usponom oko sat i pol, ili što bi Slovenci rekli poldrugo uro. Do vrha nailazimo na nekoliko većih stada ovaca i koza koja pasu škrtu alpsku travu na visinama od 2000 pa skroro do vrha na 2224 metara. Vrh Kalškog grebena vrlo je razgledan pogotovo na sjever,

Mokrica s Korena

foto: Damir Bajš

Na Krvavcu – nad oblacima

na čitav lanac poznatih, najviših vrhova Kamniških Alpa. Vidi se Kočna, Grintovec, Dolgi hrbaz, Skuta Rinka, Turška gora, Brana i Planjava.

Boravak na vrhu oku je vrlo ugodan, što se baš ne bi moglo reći za njuh, jer su stotine ovaca baš oko vrha imale svoje potrebe. Zato smo odgodili za kasnije obnovu energije hranom iz ruksaka. No, vršnom pivu nismo mogli odoljeti. Kratko smo evocirali uspomene na neke prijašnje izlete u Kamniške Alpe, jer su se tmasti, crni oblaci pomoljavali sa zapada djelujući pomalo zastrašujuće.

Brzali smo dalje do križanja za Koren i tu skrenuli put vrha Kompotele, kojemu samo dva metra nedostaju do 2000. U nastavku se staza počinje strmo spuštati prema vrhu Mokrici (1853 m), koji smo željeli posjetiti. Mali paradoks, spuštati se na vrh – da, i toga ima! Staza je vrlo strma, travnata, a ispod skliska zemlja. Baš nezgodna kombinacija. S vrha je pogled je ograničen, ali se istočna strana s Velikom planinom pruža kao na dlanu. Posebnost Mokrice je u tome što se njezin greben pruža suprotno od grebena Korena i Kompotele, smjerom zapad–istok i usporedan je sa smjerom pružanja glavnog grebena Kamniških Alpa. Vršni greben je razmjerno kratak, svega oko pola kilometra, ali je prepun alpskog cvijeća svih boja.

Povratak do Kompotele bio ja prava mala avantura, jer su oni oblaci s početka priče istovarili svoj mokri teret na Mokricu i okolice, pa smo se sklizali, padali, hvatali za korijenje, ali sretno stigli do Dolge njive. Hodati po vrhovima kad sjevaju munje i udaraaju gromovi nije baš ugodno.

Nakon pola sata »potopa« najednom dolazi sunce i toplina. Naravno, poskidali smo se i osušili barem dio odjeće. U povratku popeli smo se još i na vrh Veliki Zvoh (1971 m), koji je zanimljiv po jezeru, zapravo umjetnom bazenu u koji stane desetak tisuća kubnih

metara vode. Zanimljivo je po tome što se nalazi baš na samom vrhu. Ta voda se u zimsko doba koristi za pravljenje umjetnog snijega za poznato skijalište na Krvavcu.

Za 40-ak minuta silazimo do auta. Budući da smo imali burno vrijeme trebalo se presvući u suhu odjeću. Na putu nizbrdo opet smo bili počašćeni divnim vidicima pred sumrak i isto takvim zalazom sunca jer je kiša koja je padala pročistila zrak. Eto, planinar uvijek nađe nešto dobrog u planini, ako tako želi. A kako ne bismo bili raspoloženi nakon tako dobrog izleta!

Neobičan planinski vrh – bazen na vrhu Velikog Zvoha (1972 m)

foto: Damir Bajs

SLOVENIJA – JULIJSKE ALPE

KRN – LICE I NALIČJE PLANINE

DAMIR MARGAN, Crikvenica

Naši planinarski razgovori često započinju pitanjem: koja tura ti je bila najljepša? Meni, kada se počne govoriti o tome, iz sjećanja najprije ispliva Krn. Možda je razlog tome raznolikost doživljaja kojima su usponi na njega bili ispunjeni, možda neopterećenost ultimatumom »osvajanja« zahtjevnog vrha i svaki put odlično društvo u kojem sam planinario, a možda i zanimljiva povijest koja je za nj vezana. Svaki uspon na njega donosi nešto novo, neki novi osjećaj ispunjenosti.

Vrh Krn visok je 2244 metra, nalazi se na jugozapadnom rubu Julijskih Alpa, iznad doline Soče, na području između Kobarida i Tolmina. Osobito je dojmljiv pogled s jugozapadne strane jer njegova piramida strmih pobočja dominira okolicom. Ova planina može se preporučiti onima koji žele prva alpska iskustva, jer staze nisu posebno zahtjevne, a vode nas iznad 2000 metara nadmorske visine. Šira okolica Krna prepuna je zanimljivih ciljeva za izlete, kao što su npr. Soča, rijeka tirkiznoplavih i smaragdozelenih nijansi, vodom bogat i snažan slap Boka, Tolminska korita i korita Zadlaščice, te Zadlaška jama kod Tolmina.

Kraj je poznat i po događanjima iz Prvog svjetskog rata. Tu je oko 615.000 vojnika krajem 1917. godine sudjelovalo u najvećoj gorskoj bitci i prvoj uspješnoj »blitzkrieg«-akciji, kada su austrijsko-njemačke jedinice potisnule talijanske do rijeke Piave. O njima sada saznajemo na grobljima, kao npr. kosturnici 7014 talijanskih vojnika iznad Kobarida ili u muzeju u Kobaridu, koji je 1993. godine bio proglašen najboljim europskim muzejem. I danas se na svakom koraku po planinama uz rijeku Soču mogu naći ostaci iz tog vremena, pa je dobro prije planinarenja otići u muzej i saznati nešto više o tim događajima.

Sve planine imaju svoje lice i naličje. Pokazuju se i privlače svojim lijepim izdanjem, a ponekad »pokažu zube i ugrizu«, tj. donesu opasnost i opomenu nas kakvim neugodnim iskustvom. Uz onaj nužni planinarski oprez, ljeti i u pogodnim vremenskim uvjetima Krn je dostupan i planinarima s rekreativno-izletničkim motivima. Ali, čim se vremenske prilike pogoršaju i osobito u zimskim uvjetima, kretanje tim područjem zahtjeva opremljenost, uvježbanost i planinarsko iskustvo.

LICE (KRUŽNA STAZA)

U lipnju 2000. godine uputio sam se na planinarenje kružnom stazom Krn – Batognica. Autima smo preko sela Kamno, Vrsno i Krn, po uskoj i strmoj cestici došli do parkirališta ispred skloništa na Planini Kuhinja (991 m). Krenuli smo pješice preko alpskih pašnjaka, zatvarajući iza sebe ogradna vrata da stoka ne bi odlutala. Osim trave nema višeg raslinja i put je izložen suncu, no stalan povjetarac činio je dan ugodnim za planinarenje.

Planinarsko sklonište, cilj prvog dana, odmah je pod vrhom i stalno vidljivo, ali ujedno izgleda i nedostižno. Na visini od 1250 metara je gorsko gazdinstvo Planina Slapnik. Ubrzo potom put prolazi uz još jedno gazdinstvo, Planinu Zaslap (1360 m). Na 1600 m nadmorske visine nailazi se na ostatke građevine, vjerojatno iz prvog svjetskog rata, a na zemljovidu to je mjesto označeno nazivom Leger. Odatle staza dalje vodi bridom planine uspinjući se vijugavo prema vrhu. Nama s lijeva stjenovite su litice kao da je planina otkrhnuta (tamo je zahtjevnija i opasnija staza kojom nije uputno ići bez znanja i iskustva).

Vrata Gomiščkovog skloništa (2182 m) otvo-

Krnsko jezero

foto: Igor Schenner

rili smo pet sati nakon polaska s parkirališta. Na putokazu u dolini piše da dotle trebaju tri i pol sata hoda, što otprilike odgovara našem prolaznom vremenu kada pribrojimo sporost i česte odmore. Nakon osvježenja i presvlačenja skočili smo do vrha (2244 m) u »papučama« jer do njega jedva je 10 minuta. Dokle god seže pogled načičkani su alpski vrhovi, a tamo iza Krnskog jezera (1391 m) ističu se Bavški Grintavec (2347 m), Mangrt (2679 m), Jalovec (2645 m) i Triglav (2864 m). Uživali smo u promjenama boja koje donosi smiraj dana, sve do večeri. Po povratku u sklonište razveselila nas je ljubaznost simpatičnog domara i mlade planinarke koja mu je bila na ispomoći.

Sutradan krećemo dalje spuštajući se hrptom do Krnske škrbine (2058 m). To je prijevoj na kojem strši granata iz prvog svjetskog rata s upozorenjem da takvi predmeti ne valja dirati. Usponom na susjedni vrh Batognicu (2164 m) ulazimo u koloplet ratnih rovova i tunela. Tu pred oči dolaze slike iz muzeja u Kobaridu, sve one teške i nesretne sudbine pojedinaca koji su ovdje zaglavili.

Spuštamo se na prijevoj Prag (2068 m) i na raskrižju planinarskih putova odabiremo onaj koji vodi prema Srednjem vrhu (2032 m). Staza je bila

dobro utabana, ali loše označena. Pomoć u orijentaciji čini teren, jer se spuštamo uvalom koju nadvisuju stijene i nemamo kuda nego kroz nju. Sljedeća točka na putu nam je Jezero v Lužnici (1801 m), promjera 80 m i dubine 10 m. Od Krna do tog mjesta trebala su nam 3 i pol sata, uključujući odmore i zastajkivanja. Budući da je sunce već usijalo okolno stijenje, jezero je predstavljalo idealno mjesto za osvježenje i objedovanje.

Poslije odmora, preostaje jop sat i pol spusta oko vrha Maselnika (1906 m) i na kraju cipelareći makadamom do parkirališta, polazne točke ovog kružnog izleta.

NALIČJE (SJEVNI PRILAZ)

Sjeverni prilaz Krnu je duži, ali ima dva lijepa planinarska doma. Iza Bovca treba skrenuti za Trentu, a zatim u dolinu Lepene. Na kraju doline su parkiralište i dom dr. Klementa Juga (700 m), od kojeg za sat i pol uspona stiže do Krnskog jezera (1391 m) i planinarskog doma (1385 m). Krnsko je jezero najveće i najdublje gorsko jezero u Sloveniji (300x150 m, duboko 17,6 m), a pored planinarskog doma je manje - Dupeljsko jezero (100x60 m, duboko 3,5 m).

Prema Krnu staza nastavlja travnatom zaravni Na polju (1530 m), uz pastirski stan i brojne rupe svizaca koji su ovdje »domaće« životinje. Put zatim kroz kamenjar i stijene izlazi na Krnsku škrbinu i potom na vrh, nakon otprilike 3 sata hoda od jezera. Ovaj uspon također nije zahtjevan, ali dugo zna biti pod debelim snijegom. U to sam se i sam uvjerio koncem svibnja 1998. kada smo nedovoljno opremljeni, po oblačnom vremenu ipak uspjeli doći do vrha i vratiti se natrag. To je bilo neposredno nakon jakog potresa, kada su se čitavi vrhovi i stijene obrušavali u dolinu. Šutke smo prolazili uz nagomilane kamene gromade, koje su jednostavno »ošišale« šumu na svom putu u dolinu. I mi smo tada imali bliski susret s kamenom lavinom kod Krnskog jezera, a malo potom ispod Malog Šmohora (1939 m). Da smo bili brži i desetak minuta ranije došli na ta mjesta, našli bismo se usred kamenih projektila. Već tada bio je trenu-

tak za odustati, ali nam vrug nije dao mira. Ulazili smo u sve veći snijeg, a već u sljedećem usjeku naišli smo na područje kojim je, očito nedavno, protutnjala snježna lavina. Nekako smo se pobili do predjela V laštah i improvizirajući, jer su markacije bile pod snijegom, preko Glavice (1954 m) ipak došli do Krnske škrbine, a onda posklizavajući se strminom i do vrha. Vrh Krna također nosi ožiljak potresa, jednu ružnu pukotinu.

No, pravi izazov predstavljao je povratak s Krnske škrbine – zaledio nas je pogled na strminu kuda smo se morali spustiti! Nismo znali kakav je teren ispod strmine, da nije možda potres otvorio kakvu provaliju koju je prekrpio snijeg. Smjer dolaska nismo mogli ponoviti »u stopu« jer se trag gubio na stijenama. Dolaskom na kraj strmine, pa onda na naše tragove od uspona, doživjeli smo takvo olakšanje i radost kao da smo se vratili s nekog od himalajskih vrhova!

ŠIBENSKO ZALEĐE

KANJON IZGUBLJENIH MLINICA

Pustolovina u kanjonu Čikole

JOSO GRACIN, Šibenik

Dragi prijatelju, poželiš li se ikada po paklenoj ljetnoj vrućini satima probijati uzavrelim kanjonom presušene rijeke, s opremom na leđima plivati preko ujezerenih ostataka vode zarobljene u dubokim usjecima, spuštati se po konopu niz zarobljene zidove presahlih slapova, a osvježenje tražiti kupajući se u ustajalim lokvama punim zmija, onda dobrodošao u kanjon Čikole! Za ovu će ti turu trebati i gojzerice i kupaće gaćice, alpinističko užje, zamke, karabineri i neko malo plovilo na napuhavanje, možda kaciga, a sigurno dosta pitke vode i fizičke izdržljivosti, jer kanjon Čikole nije za svakoga. Ako si pravi pustolov že-

ljan izazova i avanture, ako se ne bojiš zmija i znaš barem jednu tehniku spuštanja niz konop, iskoristi priliku i okušaj se u ovom malo poznatom kutku prirode!

Rijeka Čikola je tijekom domovinskog rata bila linija razgraničenja, tako da sada jedini relativno siguran put vodi presušanim dnom kanjona. Čikola izvire podno Svilaje na jugoistočnom rubu Petrova polja, u blizini sela Čavoglava, a ulijeva se 37 km dalje u rijeku Krku iznad Skradinskog buka. To potopljeno ušće Čikole u koje se uvukla Krka stvara neshvatljivu sliku spoja modre vode i surovog dalmatinskog krša. Čovjek se promatra-

Srednjovjekovna utvrda Ključica u donjem dijelu kanjona Čikole

foto: Joso Gracin

jući tu ljepotu jednostavno mora upitati: »Odakle ovdje sva ta voda!?»

U velikoj kraškoj zaravni nastala su dva duboka i impresivna kanjona koja se sastaju neposredno iznad jednih od najljepših europskih slapova. Desni kanjon, kanjon Čikole kao da je slikovitiji i upečatljiviji. Magnetski privlači pogled ta golema brazda, što se pruža od prelijepog sutoka pa sve tamo u nedogled, do Promine što se samo ponekad nazire u izmaglici.

Sve do dolaska Turaka početkom 16. stoljeća Čikola se zvala Poljšica. To je njezin pravi starohrvatski naziv, koji podsjeća na to da se rijeka u prvom dijelu svoga toka lagano i mirno provlači prostranim Petrovim poljem. Turci su rijeku nazvali Čikojla. Postoji i legenda o ponosnoj kneginji Čiki, udovici kneza Domagoja koja je u kanjonu kod Ključa na desnoj obali rijeke, na hrptu nepristupačne hridi dala sagraditi veliku i jaku utvrdu koja još i danas dominira tim dijelom kanjona, a narod je nazva Ključicom. Po toj legendi rijeka je dobila ime po kneginji Čiki.

Nakon svog mirnog, skoro ravničarskog toka kroz polje, Čikola kod Drniša ulazi u duboko usje-

čeni kanjon dugačak 14 km i tu se zimi i u rano proljeće pretvara u brzu, podivljalu bujicu. Ljeti rijeka skoro potpuno presuši i ambijent postaje impresivna kamena pustoš. Donji dio kanjona, što se pruža od novog mosta za Miljevce pa do ušća u Krku, pripada Nacionalnom parku Krka i na tom dijelu dugom oko 3 km nalazi se slikovita Nelipićeve srednjovjekovna utvrda Ključica i nepresušno vrelo Torak. Torak je malo okruglo jezero, zapravo krška jama promjera 150 m i duboka 30 m iz čijeg dna stalno izbija čista voda. Na njemu je izgrađeno vodocrpilište. Torak je kruna Čikole, savršeno djelo prirode. Rijetki znatiželjnici koji izbiju na vidikovac pokraj sela Goriša, kad ugledaju vrelo, od ljepote ostaju bez daha.

U uskom dubokom kanjonu podno drniške Gradine postoje i ruševine starih mlinica, a nešto dalje korito premošćuju i dva stara kamena mosta, nažalost teško oštećena tijekom domovinskog rata. Prvi je vodio do tzv. turske mlinice koja se još nazivala Mujanova ili Migalova mlinica. Za drugi most se smatra da je izgrađen za vrijeme Napoleona pa je poznat pod imenom Francuski most. Pored njega stoje razvaline još jednog mlina, Mrdenovog.

Mnogi ljudi koji žive uz Čikolu još i danas se prisjećaju katastrofalne poplave iz 1975. godine kada je podivljala vodena bujica uništavala sve pred sobom. Stradali su usjevi, vinogradi i većina mlinica u kanjonu, a Petrovo polje se pretvorilo u golemo jezero. U kanjonu je više ujezerenja, suženja, udubina i kaskada, a najpoznatije su Ovčjak, Procip, Lasmač, Saranča, Šuplji vir, vir Dvostrukovac, Dželalinovac itd. Malo iznad Ključa nalaze se slabo vidljivi ostaci Zorčića mlina, a dolje prema Torku rijeku premošćuje još jedan most što je nekada skraćivao put između Goriša i Miljevaca. Smatra se da je tu nekada prolazio stari rimski put.

Kanjon Čikole zaboravljen u svojoj surovoj ljepoti ostao je iskonski privlačan, nepoznat i zagonetan. Oni malobrojni koji su ga prošli uspo-ređuju ga s klancem male Paklenice, ali i kažu da je daleko ljepši, impresivniji i zahtjevniji. Već nekoliko godina zaredom planinari HPK »Sv. Mihovil« iz Šibenika ljeti kreću niz tu kamenu pustoš, radi uživanja u neobičnoj avanturi.

Kada sam prije petnaestak godina prvi puta ušao u kanjon i otkrio tu ljepotu upitao sam se: »Je li moguće da se ovo nalazilo samo 25 km od mogeja Šibenika, a nisam znao da postoji«. Kada sam ugledao Torak, Ključicu i sure, okomite stijene bio sam oduševljen. Morao sam dolaziti ponovno i ponovno. Ne znam ni sam koliko sam puta silazio u korito, dovodio prijatelje, penjao se, istraživao, fotografirao, a jednom i kampirao na livadi ispod kule. Bila je kasna zima, veljača, ožujak, početak proljeća, a korito suho kao da voda tu godinama nije tekla. Pred zalazak sunca bismo se penjali na Ključicu i uživali u veličanstvenom pogledu na vrata kanjona i dolje na srebreno ušće, a po noći bi ležeći u šatoru osluškivali skoro neprirodni šum tišine. Vrijeme je bilo prožeto predivnom usamljenošću.

Jednog dana nas nekolicina probila se do Saranče. Dalje nismo mogli, nismo imali potrebnu opremu, a i dan je bio još kratak, zimski. Saranča je otprilike na polovici puta i čitavi gornji dio kanjona, sve do Drniša, ostao nam je nepoznat. Moralo je proći skoro desetljeće i pol da se ponovo vratim u tu duboku brazdu i pogledam što se dalje krije u njoj. Pokušali smo se najprije u kanjon

spustiti starim makadamskim putem iz Žitnića, ali na samom početku nas je za dobrodošlicu dočekalo upozorenje: »Ne prilazi! – Opasnost od mina!« Produžili smo dalje, kroz Drniš cestom za Roški slap i na izlazu iz grada skrenuli lijevo uz pogon TOF-a. Ljubazna portirka nam je objasnila kako ćemo najlakše doći do zaseoka Knezovi, koje se nalazi 1 km niže, skoro na samom rubu kanjona čije su strane u tom dijelu nešto blaže položene.

Polazak od drniškog mosta nije najbolji izbor jer, sudeći po mirisu, izgleda da se dobar dio drniške kanalizacije baš tu ispušta u korito. Zauvijek mi je neshvatljivo zašto su ljudi tako aktivni i vrijedni kad trebaju zagađivati svoju majku prirodu. Zašto se sav taj smrad mora ispuštati baš tu u taj slikoviti kanjon podno drniške Gradine?

Dva kilometra niže, u zaselku Knezovima ljudi su nam pokazali najbrži put do korita. Prošavši pokraj nekoliko automobilskih olupina, brzo smo došli do presušenog dna i ondje ušli u svoj svijet. Sunčano nedjeljno jutro, uništeni kameni most i tisuće punoglavaca u lokvama ispod njega. Spustili smo se niz branu Mrđenove mlinice i uz miris truleži i vlage krenuli u nepoznato.

Početno pješčenje u jutarnjoj sjeni i dolazak do prve vodene prepreke. S ruksacima kroz vodu, a onda odmah iza zavoja nova voda, Ovčjak. Pedesetak metara dugo sjenovito jezerce, dosta dub-

Neke detalje treba prijeći alpinistički

foto: Joso Gracin

Ije od prethodnog. Napuhavamo naše malo plovilo pa savladavamo i tu prepreku. Nastavak puta je beskonačni trekning i paklena vrućina u dnu duboke presušene brazde. Velike udubine s ostacima vode su spasonosne oaze, a bezbrojne zmiје u lokvama u koje se pohlepno bacamo s ruksacima i u odjeći, više i ne primjećujemo.

Prekriveni sedrom dijelovi civilizacije u dnu kanjona poprimaju nove oblike. Automobilska guma je teški mlinski žrvanj, a stari odbačeni lonci su glineno antičko posuđe. Za stotinu godina ti predmeti će postati zanimljivi arheološki nalazi.

Stižemo do Procipa. Voda je tu stisnuta visokim okomitim liticama u uzak kanal. Ne vidimo gdje završava. Ponovno napuhavamo naše plovilo, pa savladavamo i to vodeno korito. Uživamo u sunčanju na neobičnom žalu u zagrljaju kamena i žege. Kanjonu kao da nema kraja, a stijene su sve više i strmije. Snaga vode izdubila je na jednom mjestu polušpilju u stijeni. Postavljamo konop, stavljamo pojaseve i spuštamo se s osmicom niz prevjes. Lasmač, velika presušena kaskada. Kakav je tu slap kad Čikola teče!

Iza sljedećeg zavoja Saranča, mračan prolaz u propast. Tu je rijeka najuža. Toliko je usko da kad raširiš ruke pomisliš da ćeš u istom trenutku uspjati dotaknuti i jednu i drugu stranu kanjona. Voda je napravila dubok usjek i u njemu duboke bunare. Puni su bistre, hladne vode u kojoj plivaju jata sitnih uklija, a sunčeve zrake ne mogu obasjati dno procijepa ni usred ljeta kada je sunce u zenitu. Sve to završava padom u udubinu ispunjenu vodom, iza kojeg slijedi okomica viša od 15 m.

Kanjon je u ovom dijelu impresivan. Osjećamo se kao da smo tisuću milja daleko od svega. Stijene se slojevito propinju i stotinu metara u vis. Stipe se vere uz litice i nestaje na oštrici neba, a nas troje se zaobilazeći kameni oltar penjemo strmo uz padinu. Spuštajući se kroz neprohodnu šikaru ponovno ulazimo u korito.

Nova kaskada, Šuplji vir. Nailazimo na bunar pun zmiја. Jezivo klupko odvratnih gmazova ostavljenih u šaci prirode. Na jednom dijelu, koji centimetar iznad naših glava, čelična sajla stoji čvrsto zategnuta između dviju obala kao zamka za noćne konjanike. Sajla je tu još od 1992. godine.

U korito Čikole, podno Crvenih pećina

foto: Joso Gracin

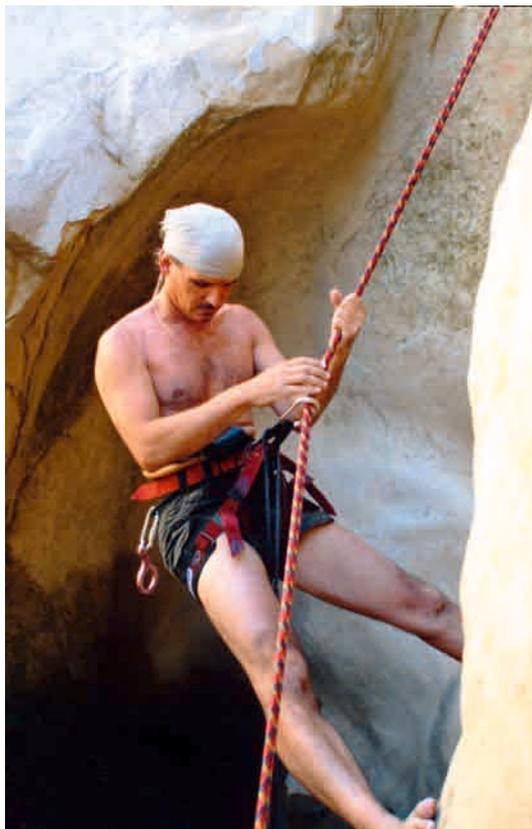
Postavljena je za vrijeme akcije oslobađanja miljevačkog platoa, a poslužila je našoj vojsci za prebacivanje municije i naoružanja preko nabujale rijeke.

Skoro pod pravim kutom, kanjon odjednom zakreće desno. S jedne i druge strane nadvile su se nad nama goleme litice. Ostavljamo opremu i penjemo se strmim siparom do velike grede. Kroz mali okrugli otvor ulazimo u nekoliko stotina metara dugačku špilja što se lagano spušta u utrobu ogromne stijene. Spasonosna svježina. Palimo svjetiljke i pratimo žilu stabla debelu kao ljudska ruka. U potrazi za vlagom ušla je u kanal kao velika zmija i pružila se pedesetak metara duboko u srce tame. Odjednom nešto živo, velika žaba, trenutak jeze. Špilja se račva, ulazimo u desni kanal. Bacamo kamenčić ni vertikalno, dubina je veća od 15 metara. U glavnom kanalu sve je više finog blata i gliba što se hvata za cipele.

Vraćamo se i izlazimo na svijetlo kasnog popodneva. Ispod nas novi most za Miljevce, a stotinjak metara desno skriven u zelenilu otvor špilje Oključnice, kao otvor neke velike ključanice. Prolazimo ispod mosta, pa niz primitivnu branu Zorčića mlina i ulazimo u dio kanjona koji je teško opisati. Tu su dno i strane kanjona postale kompaktna okamenjena cjelina. Sve je spojeno, ravne ploče, udubine, kamenice i oble kamene glondže. Provlačimo se, puzimo, preskačemo i upadamo u bunare pune vode. U jednom osjetih žestoki ubod u nogu. Ugrizao me je vodeni štípavac. Jaka bol brzo nestaje u hladnoj vodi.

Iznad nas su polušpilje, nešto niže stijena zvana Noge Kraljevića Marka, a visoko iznad Crvene pećine. Na sredini korita jedan kamen stoji poput nekog velikog roga. Snažna vodena bujica nabila je na njega veliku traktorsku gumu i načinila apstraktan prizor. Neobičan spoj prirode i odbačenog komada civilizacije.

Izlazimo kroz vrata kanjona, umorni i žedni, bez kapi pitke vode. U predvečerje, podno Ključice pohlepno beremo sočne plodove bijelih murvi i uživamo u smiraju dana. Penjemo se uz brinu i točno u sumrak ulazimo u selo Brnjicu. Na samom vrhu kanjona prešli smo preko poskoka i ne obazi-

Niz stijenu u Saranči

foto: Joso Gracin

rući se na njega. Žed je jača od svega, i od umora i od straha. Ulazimo u veliko dvorište, tražimo vodu, dobivamo sve. Doživljavamo iskreno gostoprimstvo ljudi iz Zagore. Pored nas su hladna voda, crno vino i kruh s pršutom. Izuzetna žena, Neda Ljubić iz Brnjice, pružila je gostoprimstvo nama, četvorici neznanaca, što smo došli iz mraka i ušli slučajno u njezino dvorište. Cijeli smo se dan po paklenoj žegi provlačili kanjonom Čikole, tražeći u njemu pustolovinu i ljepotu prirode, a našli smo nešto što je važnije od toga – našli smo iskrenu toplinu ljudske duše.

Napuštajući Zagoru sjetio sam riječi Petra Kneza koji nas je ispratio na početku naše pustolovine po Čikoli. Rekao je: »U vrime moje mladosti u Čikoli je bilo i riba i rakova, sada ih više nema, ali vrati će se ponovo. Vrati će se kad se čovik vrati čoviku i prirodi.«

PRILOG ZA RASPRAVU O E-PUTOVIMA

EUROPSKI PUTOVI NA PUTU PREMA EUROPI

DRAGO TROŠELJ, Našice

U »Hrvatskom planinaru« br. 7-8/2005. objavljen je članak prof. dr. Željka Poljaka s pitanjem u naslovu: »Dokle će Hrvatska biti bijela mrlja u mreži europskih pješačkih putova?« S obzirom na sadržaj, smisao i ciljeve toga priloga, nema potrebe komentirati ili osporavati uradak poštovanog prof. Poljaka, već mu treba čestitati i zahvaliti što se ta tema nakon dugo vremena našla na stranicama našeg časopisa.

Ipak, radi povijesnih planinarskih činjenica, te potrebe da se barem u jednom dijelu otklone postavljene upitnici, potrebno je precizno prikazati odnos HPS-a i organizacije E-putova (Europäische Fernwanderwege), te razmotriti što Hrvatska danas može učiniti. Smatram da bi odmah trebalo osnovati kompetetno tijelo radi dobre i brze pripreme, ali i realizacije zahtjevnog posla uključivanja Hrvatske u tu organizaciju. Svakako da je za nas planinare osnovno pitanje želimo li uopće E-putove na našem području i jesmo li u dovoljnoj mjeri svjesni da su za E-putove nužni smještajni i drugi objekti daleko višeg standarda od onih koje mi imamo i na koje smo navikli.

Što se tiče povijesti odnosa prema E-putovima u našoj zemlji, mogu posvje-

dočiti da su intenzivni razgovori o provođenju E-putova kroz Hrvatsku započeli 1989. i trajali cijelu 1990. godinu, kada su zamrli u ratnim okolnostima. U prvoj polovici 1990., stjecajem okolnosti, održao sam kao predsjednik Slavenskog planinarskog saveza zajedno s tajnikom HPS-a Nikolom Aleksićem, pet-šest razgovora s dr. Robertom Wurstem iz Beča. On je tada bio ne samo predsjednik međudržavne komisije »Dunav – Drava«, već i vrlo ugledan predsjednik organizacije E-putova. Uz prisustvo prevoditeljice boravili smo i imali sastanke za E-putove u Osijeku i na više mjesta u Baranji. Negdje u rujnu te godine, stojeći na uzvišenju iznad Banskog brda nad Dunavom kod Batine, iskreno je iskazivao

Dio programa bio je obilazak Visegrada, Szentendrea i planine Pilis

foto: Drago Trošelj

Drago Trošelj predaje hrvatske darove dr. Robertu Wurstu na plenumu E-putova

oduševljenje za naše prijedloge, ali i pokazivao zabinutost nad političkim neprilikama koje su Hrvatskoj nametane poslije prvih demokratskih izbora u travnju 1990. Tako se sjećam i neobične scene kada je taj Austrijanac, zadivljen odsjajem sunca po površini Dunava, poluglasno okrenut prema ravnoj vojvođanskoj ploči, izgovorio: »Tamo je istočno rimsko carstvo, a ovo iza nas je zapadno!«. O tim riječima, izgovorenim s mnogo opravdanog razloga, imao sam prilike puno puta poslije razmišljati.

Sredinom rujna tajnik HPS-a, sada pokojni Nikola Aleksić, zamolio me da mi iz Slavonije otputujemo kao delagacija HPS-a u Dobógi na planini Piliš (Republika Mađarska), kamo smo pozvani da sudjelujemo na radu plenuma organizacije E-putova, kojem je predsjedavao dr. Wurst. Otputovali smo ja, kao predsjednik SPS-a, Đorđe Balić kao tajnik, te Varga Arpad, planinar iz Osijeka i ujedino naš prevoditelj za mađarski i njemački jezik. Smjestili smo se u hotel »Napsugar«, te tamo boravili od 6. do 9. listopada 1990. Kako su u to vrijeme pred Hrvatskom bile sve oštrije ratne prijetnje, tri dana zanimljivog i korisnog programa proveli smo s dosta tjeskobe i zabrinutosti. Odgovarao sam na mnogobrojna pitanja predstavnika gotovo svih delegacija (bilo ih je oko 20

do 24), a osobito onih iz Slovenije, Mađarske, Austrije, Njemačke, Bugarske, Slovačke, te posebno Španjolske – Katalonije. Na sjednici plenuma prisutno je bilo ukupno 80 delegata i članova Organizacijskog odbora. Uspjeli smo predstaviti Hrvatsku i HPS, te službeno zatražili prijem naše domovine u asocijaciju E-putova. Naši prijedlozi i pokloni koje smo predali primljeni su uz veliko odobravanje prisutnih. Zaključeno je da će se na idućoj sjednici plenuma, koja je bila zakazana za 3. do 6. listopada 1991. u Montserratu kraj Barcelone, HPS biti primljen u punopravno članstvo E-putova.

Tijekom plenuma obavljen je i turističko-planinarski program razgledanja Visegráda, Szentendrea i obilaska slikovitih predjela planine Piliš. Održana je i večera s gotovo 600 gostiju.

Moram istaknuti da je vjerojatno i sam prof. Poljak svjestan da »bijelih mrlja« u mreži europskih putova ne bi bilo da već početkom 1991. nije Hrvatskoj nametnut krvavi rat koji je zaustavio uznapredovale dogovore. Dakle, Hrvatska i HPS, što se tiče E-putova, krenuli su na vrijeme, ali su ratna zbivanja pa i nerazumijevanja nekih članica E-putova ostavili Hrvatsku izvan te mreže.

Sada, uz primjetan društveni napredak i ubrzani gospodarski razvoj, zemljopisni položaj Hrvatske i posebnosti naših ljudi i krajeva mnoge će turiste i druge namjernike iz cijele Europe privući u ove krajeve. To sve daje opravdanu osnovu za hitno uključivanje Hrvatske u mrežu E-putova, pri čemu ugled HPS-a, te ranije stečeno iskustvo u sličnim europskim asocijacijama, treba biti zalag ovoj akciji. Također se te aktivnosti moraju, bez odlaganja, ozbiljno predstaviti nadležnim državnim i športskim tijelima radi opće dobrobiti, novog i snažnog turističko-planinarskog pokreta u okvirima naše domovine.

Klek kod Ogulina
foto: Dr. D. Marković

Vražji prolaz
foto: R. Plaček

HRVATSKA PLANINARSKA FOTOGRAFIJA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

U razdoblju između dva svjetska rata Hrvatsko planinarsko društvo (HPD) bilo je ne samo središte planinarske djelatnosti, već i jedno od žarišta fotografske umjetnosti u Hrvatskoj. Godine 1926. HPD je čak započeo izdavati časopis »Fotografski vjesnik«. Urednik mu je bio Josip Pasarić, a do kraja 1927., kada se ugasio, izašlo je 18 brojeva. U Ivancu je podružnica HPD-a 1933. izdavala časopis »Galerija« (podnaslov: *mjesečnik internacionalne umjetničke fotografije*). Planinarske fotografije prikazivale su se čak na foto-izložbama u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu. U to doba izdane su i dvije vrijedne fotomonografije pod naslovom »Hrvatske planine«, prva 1935. povodom 60. obljetnice HPD-a, a druga, vrlo opsežna, 1943. godine. Među fotografima mogu se pronaći mnoga poznata fotografska i planinarska imena: npr. Tošo Dabac, Ljudevit Grisebach, Otokar Hrazdira, Vladimir Horvat, dr. Ivo Horvat, dr. Josip Poljak, Josip Pasarić, Umberto Girometta i drugi.

Nekoliko odabranih slika iz tih monografija objavljujemo kao podsjetnik na doseg planinarske fotografije prije više od pola stoljeća. Ujedno, većini planinara bit će zanimljivo neke poznate prizore usporediti s istim prizorima snimljenim prije više od 60 ili 70 godina.

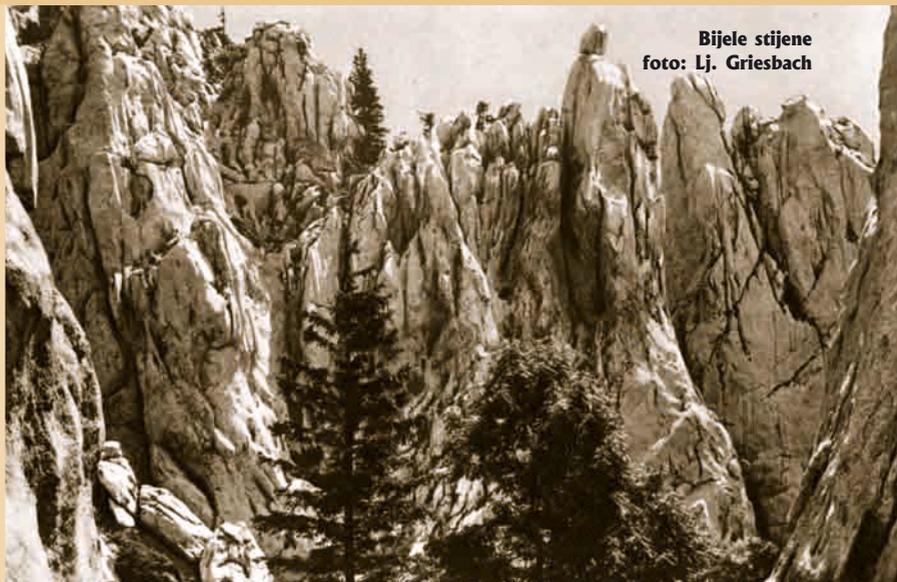
Alan Čaplar

Veliki Zavžan
foto: Dr. H. Emili

Bijele stijene
foto: Lj. Griesbach

**Risnjak sa
Šloserovim domom**
foto: K. Šojat

Pogled s Biokova
foto: U. Girometta

Obruč
foto: Lj. Griesbach

Lička Plješivica
foto: dr. I. Horvat

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

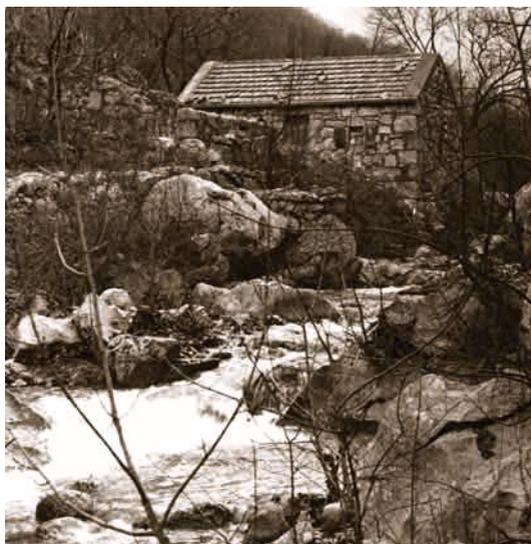
TEATROLOG FOTÉZ NA VELEBITU 1934. GODINE

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Vladimiru Nazoru, Vjeceslavu Novaku, Zlatku Tomičiću i drugim poznatim i manje poznatim književnicima koji su u svojim djelima opisivali Velebit pridružuje se i kazališni redatelj i književnik dr. Marko Fotez (1913-1976).

U dvadeset pričica Fotez u knjizi »Mozaik« (Suvremena biblioteka, Zagreb 1944) opisuje svoje doživljaje s putovanja po europskim gradovima. Šetao je bečkimi ulicama, bio je na svadbenoj svečanosti albanskog kralja, družio se s dubrovačkim gospodarima, a posjetio je još Veneciju, Prag i Rim. U pričici »Ljudi i krajevi Jadrana« piše i o Velebitu.

Četvorica dvadesetogodišnjaka, studenti zagrebačkog Sveučilišta, želeći upoznati skitalački život, netaknutu prirodu i »neizbrušene ljude«, upute se u ljetno doba 1934. prema Jadranu. Unajmivši malu barku, (jedan je od njih, s »mornarskim iskustvom«, bio »kapetan broda«), zaplove iz rapske luke morem s »osjećajem slobode i neovisnosti«. U Karlobagu se prijavljuju lučkoj kapetaniji i žandarmerijskoj postaji. Karlobažani im govore: »Čuvajte se karlobaškog kanala! Tu je bura najjača. Ovdje se ona rodi, u Senju se krsti, u Kraljevici se ženi, a u Trstu umire.« Jedan debeljuškasti mještatin predloži im da odu s autobusom na Velebit, do »kubusa«, te im još veli: »Proveselite se dok ste još mladi, u Karlobagu ima žive vode i lijepih djevojaka.« I oni se provesele, ali ne s djevojkama, već u gostionici Jurice Bakarčića u društvu sa četvoricom mladih Gospićana koji također »krstare« Primorjem, ali automobilom. S »osjećajem bratstva i jednakosti« zapjevali su tako glasno pjesmu »Nikaj na svetu lep-

Stari mlin u Paklenici

šega ni« da je žandar morao pred vratima gostionice potjerati znatiželjno »općinstvo koje je služalo za njih jedinstvenu priredbu«. Veselo društvo preseli se na ulicu, gdje se nastavilo s pjesmom, druželjubljem i zdravicama. Na rastanku se s »braćo moja« društvo razišlo, Gospićani prema Senju, Zagrepčani pod šator na livadu, a »pun mjesec ljulja se lagano na zvjezdanom nebu«.

Vedro i svježe jutro »silazilo je s Velebita« kad se »četvorka« ukrcala u tijesni autobus koji je krenuo vijugavom i strmom cestom u Liku preko Velebita. Do »kubusa« je vožnja sličila »poštanskoj dilažansi na Divljem Zapadu«, jer su se veći dio puta vozili na krovu. Nesnosno im je bilo u »masnom i zagušljivom« autobusu, pa im je vozač

Stara razglednica Karlobaga

dozvolio vožnju na krovu među vrećama i kovčezima. Iskricali su se u blizini »kubusa«. I kuda sad?

Krenu jednim puteljkom kroz uski procijep koji ih dovede do malog sela na primorskoj strani Velebita.¹ Uđu u prvu kućicu. U »uskok i zadimljenoj kamenoj prostoriji visi sa stropa lonac i ljulja se nad primitivno složenim klipovima drva, koja žare i dime, a oko njega čuči nekoliko žena i mnoštvo malene djece«. Pitaju ukućane: »Koji je najljepši brieg da se uspemo na njega?« Sitan starčić s ličkom kapom na glavi opširno im objasni put do vrha jedne stijene »s koje ćete vidjeti naše selo i sva naša brda i doline«. Prema starčevim uputama, nakon lutanja po šumi i »oštrim kamenim prijelazima i liticama«, uspjeli su nekako »zmazani i znojni« stići na vrh. »Pogled bajoslavan i nezaboravan!«, netko vikne. Vrativši se u selo popili su »sedam litara mlijeka«. Mjesec je već bio izašao kad su se klecavim nogama spustili do mora »svladavši 1300 m visinske razlike«.

Sutra nastave barkom do Novigrada. U gostionici su večerali pečene jegulje i pili gusto crno vino po »šest dinara litra«. Nakon večere pridruži im se pričljivi vremenšni gostioničar koji ih, pored ostalog, savjetuje i ovim riječima: »Zaboravite na sve trzavice i griehie u prošlosti i radite za tu zemlju.

Ona je tako lijepa i tako bogata. Mi bi je mogli ograditi kineskim zidom, i ništa nam ne bi trebalo. Imamo jela, imamo vina, imamo vune za odijela, imamo liepih žena, a drugo čovjeku i ne treba.« Ujutro im gostioničar donese za put grožđa i veli im »neka se sjete jučerašnjih rieči«. Doplovili su do Starigrada Paklenice.

Prvi dojam kad čovjek uđe u Veliku Paklenicu je »nezaboravan... snažan je to osjećaj veličine prirode i njene jake nezaustavljene veze sa čovjekom«. Prolazeći pokraj mlinova stignu do lugareve kuće »sa dva prozora« u kojoj su zatekli šumara i lugara koji su se upravo dogovarali za put u Liku preko Vaganjskog vrha. Uz dozvolu lugara ostali su nekoliko dana u lugarnici.² »Kapetan ode gore u selo« u potrazi za hranom. Vratio se vrlo brzo s jednim »velebitskim stanovnikom« koji je donio u torbi »krumpira, jaja, kruha i lonac od šest litara mlika«. S njim se dogovore da im on bude

¹ To je bilo selo Konjsko.

² Lugarnica je izgrađena 1904., a na njenim temeljima podignut je 1963. sadašnji planinarski dom u Paklenici. U gornjem dijelu Velike Paklenice u potoku je bilo dosta vode, tako da su mlinovi nesmetano mogli mljeti žito.

Parići u
Paklenici
foto:
Vladimir
Jagarić

TKO SU PRVI PONAUVLAČI »BRAHMOVOG SMJERA«?

Prvi penjačici smjer u Anića kuka na Velebitu u Velikoj Paklenici ponovio je Zdenko Simunović s Nedjeljkom Jakićem 3. svibnja 1955. a ne s Dušanom Jakšićem kao što je pogrešno navedeno u članku »Dragutin Brahm – prvi smrtni slučaj u hrvatskom alpinizmu« u HP 9/2004, str. 295.

vodič na Sveto brdo. Poslije večere odu u obližnji mlin do mlinara, »dva metra visokog, plečatog i obuvenog u opanke«. »Malo pašnjaka u brdima... a nas je desetero u kući«, priča mlinar i poziva da dođu u njegovu kuću. I oni ga sutra posjete, jer je polazak na Sveto brdo neizvediv, »gore je magla, a bura nosi kamenje i može da vas sruši«, veli im neki čovjek s magarcem koji nosi suho granje. Mlinareva kuća je smještena u polupećini.³ Dva metra je visoka, tri metra široka i tri metra dugačka. Tu je pokraj i kuhinjica s otvorenim ognjištem, a ispod je staja za stoku. »Ovakvog stana nema u čitavoj Jevropi«, govori im mlinar, te ih ponudi kuhanim krompirom koji su zalijevali vrućim mlijekom. Prizor iz »neandertalskih vremena« komentira netko iz »četvorke«, te nastavi »čitav je ovaj kraj odrezan od svijeta, sve tamo do Senja. To bi mogla biti Švicarska! Gdje ima ovakvih brda? Brdo kamenja, vrela, a par sati od toga najčarobnijeg od svih mora!«

Rano u jutro došao je po njih vodič, te krenu put Svetog brda. Zaustave se kod livade gdje je vrelo Ivine vodice. Pogled odavde je na »izrezbareni vapnenac i more«. Dalje ih vodi mladi pastir

³ U polupećini u podnožju Crljenog kuka živjela je obitelj Ramića. U Velikoj Paklenici između dva svjetska rata živjeli su još Parići i Marasovići. Svi su se oni postupno preselili k starogradskoj jadranskoj magistrali.

Klanac Velike Paklenice početkom 20. stoljeća

foto: Josip Poljak

s pastirskom frulom koji čuva ovce po brdskim pašnjacima posutim ovcama i kozama«. Tu su i ljudi koji na »kristalnom gorskom zraku kose travu na 1600 m visoko«, a pogled im je na kamene prodore Velike i Male Paklenice. Evo ih konačno na cilju: »kod male kamene piramide«, na vrhu Svetog brda, 1790 m nad morem. Pogled je na ličko polje, more, Zadar i na zapadni golemi kameni hrbat Velebita. Na mukotrpnom povratku u lugarnicu ispili su svaki po litru vrućeg mlijeka i pojeli po pola kile ječmenog kruha. Tu su i pre-spavali, a večer su proveli u razgovoru s lugarom, »narodnom dušom«. Sutradan na izlazu iz Paklenice dočekalo ih je žarko sunce i barka kojom nastaviše ploviti do Jablanca. U hotelu »Planinar« naručili su hranu, jer su »izgladnjele zvijeri«.

Pojeli su 8 porcija pršuta, 6 kg kruha i 8 komada čokoladnih kolača, popili su i 8 crnih kava. Kad je konobar »složio na lakat brdo tanjura«, netko od »četvorke« ga upita: »Što ima još za jesti?« Smijeh! Čuvši to gazda hotela, pomalo ljutito odgovori: »Gospodo, tu imate ognjište pa si izvolite sami kuhati. Molim platiti! 192 dinara!«, bio je gazdin odgovor. Šetnja jablaničkim korzom. Susret sa članovima zagrebačkog »jass sastava«, koji ovdje ima angažman. E, to se mora proslaviti! Natrag u hotel – vino, poznanstvo s jednom Njemicom i pjesma »Meknite se vse gore...«. I na kraju – noćna i cjelodnevna vožnja barkom mirnim morem do Senja. Tu su proslavili »oproštaj od ovog divnog našeg jednomjesečnog života«.

RAD PLANINARSKIH DRUŠTAVA

KRONIČAR PLANINARSKOG DRUŠTVA

dr. ANTUN LOVRIĆ, Požega

HPD »Sokolovac 1898.« u Požegi ustanovilo je 1994., na inicijativu tadašnjeg predsjednika, jednu novu, možda neuobičajenu dužnost – kroničara društva. U Statut Društva ugrađen je članak koji glasi: »Sve događaje značajne za rad Planinarskog društva, izlete, pohode, sletove, radne akcije, predavanja, izložbe i druge programske sadržaje, kroničar Planinarskog društva upisuje u knjigu »Društvena kronika«. Kroničar Društva je istodobno i glasnogovornik Upravnog odbora. Bira se na rok od četiri godine i na taj položaj može biti ponovno izabran. Za svoj rad može biti nagrađen po odluci Upravnog odbora Planinarskog društva.«

Što je zapravo kronika, a tko kroničar? Prema Rječniku hrvatskog jezika, kronika je tekst u kojem se bilježe događaji po slijedu u vremenu. Upravo na tom tragu i usmjereni ka tom cilju, požeški su planinari ustanovili dužnost kroničara društva. Čast je prvo pripala Katici Bartošek, koja je društvenu kroniku vodila 11 godina. Kronika je ispisana u 9 svezaka, na više od 800 stranica.

Otvarajući prvu knjigu Kronike, na samom početku, između ostaloga, čitamo: »6. ožujka 1994. godine... Planinari, oni hrabri, oni koji se ne boje ni vjetrova, ni nižih temperatura, krenuli su u naš lijepi i uvijek dragi Papuk. I ove nedjelje je Trišnjica bilo mjesto okupljanja onih koji vole prirodu i druženje (Z. Dukanović, Spahićevi, njih četvero, Trobićevi, I. Martinek, A. Jambrović, B. Stojšić i još neki). Bilo je veselo, ložila se vatra, pekla se slanina. Kušala se dobra kapljica vina...«

U drugoj knjizi, za 17. veljače 1996. pod naslovom »Planinarska pokladna veselica« čitamo: »Novinari koji su u ovoj subotnjoj noći obi-

lazili zabave u našem gradu i okolnim mjestima, rekli su nam da je ova veselica u planinarskom domu »Lapjak« i najluđa i najveselija... Dom topao i osvjetljen u snijegu i mnogo gostiju-maškara, a svirali su »Crni biseri« sve do 5 sati ujutro.«

Sedma knjiga... »29. studenoga 1998. Požeška gora... Magleno nedjeljno jutro. Poći ili ne? Kao da pada neka rosulja... Hoće li uopće netko doći na Trg Sv. Trojstva u osam sati? Ipak krećem... deset minuta prije osam, prve nedjelje adventa... Osam sati i deset minuta, a još nikoga nema. Putem susrećem A. Lovrića. Idemo zajedno na Trg. Onda ugledamo Dragu Mikela. Maše. Odlazimo u gradsku kavanu na kavu. Kroz prozor pratimo hoće li još netko doći na Trg. Stiže Tomica Vidaković, a nedugo zatim i Stipa Galić. Čekamo još doktora Garilovića, koji je rekao da će svakako ići... Dogovaramo se kamo krenuti. Blata sigurno ima i to pravog slavonskog, koje se u jesen ili zimu lijepi na cipele, pa ih poslije jedva opereš... Pavlovci su naš današnji cilj... U kući Ice Benića nas čeka Franjo Jurković iz Batrine. Očekujemo kuhanu rakiju, ali dočekale su nas i tople krofne... Krećemo put Pavlovaca. Tmurna je to nedjelja. Osobito ova u Pavlovcima. Svetac je i ljudi se odmaraju prije ručka... Idući seoskom cestom ugledasmo pure kojima zviždimo, dok se one glasno oglašavaju, šireći svoje repove poput lepeze.«

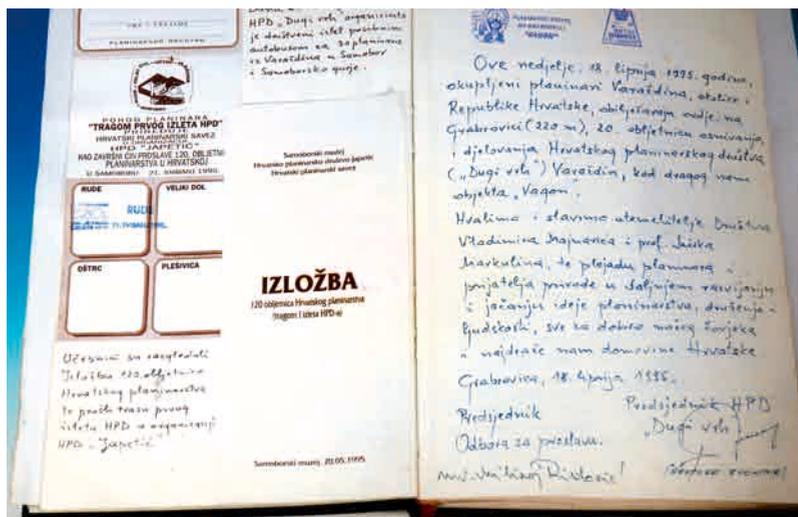
U osmoj knjizi Kronike čitamo novinski tekst pod naslovom: »Kronike Kaje planinarke«, objavljen u Večernjem listu 27. listopada 1999. »Na radiju je pripremila ili uredila više od 200 planinarskih emisija, a sada uspješno obavlja dužnost tajnice Društva. Od 1994. vodi Kroniku HPD

»Sokolovca«. Kad smo je pitali što ju je potaklo da se prihvati toga posla, skromno je uzvratila da je to bila zamisao predsjednika Društva.«

Listajući svaki od tih svezaka, čovjek se prisjeća planinarskih izleta, pohoda, veselica, akcija... Dakako, i ljudi, od kojih nekih više nema.

Kronika. Ljetopis. Zašto zapisi u obliku literarnog štiva? Zašto uopće kroničar u Društvu? Povijesni arhivi danas nam čuvaju vrlo dragocjene spomenice ili kronike škola, u kojima čitamo povijest mjesta, običaje, važne događaje u životu mjesta. Mnoga dobrovoljna vatrogasna društva također su imala spomenice, koje su osim vatrogasnih djelatnosti bilježile i društveni život u naselju. Župni uredi i danas vode spomenice, a u svojim arhivima drže pravo povijesno bogatstvo o naseljima župe, stanovnicima, običajima, vjerskom životu itd. Na tragu povijesnog iskustva u bilježenju društvenog života, požeški su planinari, okupljeni u jednom od najstarijih hrvatskih planinarskih društava, samoinicijativno pokrenuli pisanje kronike »Sokolovca« i time sačuvali od zaborava sve djelatnosti Društva.

Kako to čine druga planinarska društva? Čine li to uopće? Za veliku većinu planinarskih društava odgovor će biti negativan. Je li suvremeno informatičko društvo razlogom našem nemaru prema vremenu iza nas ili je posrijedi nemar da se život društva trajno zabilježi kao uspomena na planinarske djelatnosti, na ljude, na radost boravka u planini. Planinarsko društvo kao da postaje uzgredna građanska asocijacija koja postoji tek onako i onoliko koliko koji pojedinac ili pojedinci u njima nalaze osobni interes. Nekada su godišnje skupštine bile veliki društveni događaji, nekada su se sa zadovoljstvom slagali planovi rada, nekada su se gradili planinarski domovi, kuće, nekada.

Knjiga sa zapisima iz rada HPD »Dugi vrh« iz Varaždina

Planinarstvo je dobrovoljno, ali zanimljivo društveno okupljanje u kojem se pojedinac socijalizira i daje svoj društveni prilog. To je zajednički izlet, predavanje, radna akcija, ali i grlena pjesma u planini, zajednički ručak, pomoć prijatelju, radost i ushićenost u okolišu, fotografija, pečat u dnevniku... Čini se da ne prepoznajemo vrijednosti planinarstva sadržane u istinskoj skrbi za mentalno, tjelesno i socijalno zdravlje. Život u suvremenom društvu, u sebičnim i zatvorenim miniskupinama, zatrpanim informacijama, s obilatim lažnim potrebama, sve je više ili gotovo samouništavajući. Planinarsko društvo i iskonsko planinarstvo nisu spasonosan lijek, ali su osobito učinkoviti kada je u pitanju socijalno zdravlje. Pa zašto ih onda obilatije ne koristimo?

Kad smo bili mala djeca, pisali smo spomenice za trajno sjećanje na školske dane i dječja prijateljstva. Sada smo odrasli. Zapišimo u ime sebe samih i u ime svojih prijatelja svoj društveni, planinarski život. Sačuvane, zabilježene uspomene velika su društvena vrijednost. One su povijesna građa za monografiju, povijesnu crticu ili proslavu obljetnice. Možda je HPD »Sokolovac« sa svojom »Kronikom« sada iznimka, ali radovat će nas ako postanemo pretečama novoga društvenog zadatka: zabilježimo svoje društvene djelatnosti, u ime nas i onih koji dolaze! Nije zalud kazano: Neka je zapisano!

HRVATSKO ZAGORJE – IVANŠČICA

SKROVITI KUTAK

MIRA ŠINCEK, Varaždin

Ima jedna planina, nevisoka, ali meni draga. Spomen njezinih 420 metara visine ne pobuđuje želju da se pošto-poto, ili barem jednom dođe na njezin vrh. Uz nju nisu vezane nevjerojatne planinarske dogodovštine, nit' joj je ime sadržaj čistih planinarskih priča. Mnogi je, i nakon ovog mog teksta neće potražiti, niti posjetiti, ali ništa zato. Ili, još i bolje. Ona će tako, gotovo usamljena, i dalje ostati kutak tišine, spokoja i mira. Moj skroviti kutak.

Postoje trenuci u životu, u godini, u tjednu, u danu kad nam treba mir i tišina koju ne mogu pružiti prostori kuće ili stana. Uzalud je zatvarati prozore, spuštati rolete i navlačiti zavjese, buka dana i vlastiti nemiri ostaju unutar prostora, ostaju u nama. Pouzdano znam najbolje je izaći, u prirodu otići. Ja tada hitam u okrilje svoje malene planine, u svoj skroviti kutak. U sjenoviti hlad i spokoj Puste Bele.

Kod ribnjaka obitelji Zagorec ostavljam auto i za samo korak, dva preko asfalta ulazim u šumarak. Odmah tu, na samom početku potok niskih obala presijeca stazu kao prozirno-srebrna vodena granica između onog svijeta vani i ovog što mi se, suškav i zelen nudi i otvara. Uspinjem se odmah strmo kroz raznoliko nisko bilje. S proljeća na tom početnom dijelu sve je puno malih gljiva – crvenih čašica – koje, doista kao sićušni pehari, nude pogledu svoju rujnu nutrinu. Tu blago krunama njiše šumski ljiljan i blijedožutim zvonolikim glavicama podrhtava naprstak. Modre se i bijele šumarice, nijansama plavog i lilastog natječu cvjetovi plućnjaka, žutim srcem suncu otvaraju ivančice... U šumi ove, moje malene planine, više je svakovrsnog bilja, cvijeća i raslinja nego na nekim

drugim površinom i visinom većim planinama.

Naskoro izlazim na nešto širi put koji se blago uvija sredinom planine i postupno uspinje naslanjajući se jednom stranom u niski bršljan i paprat obraslu strminu a drugom rubeći dubinu koja zjapi među srebrnastim visokim bukvama. Na mjestima gore više staze izranjaju stijene prošarane mekoćom svilenkaste mahovine i sivilom vapnenca. Svaki idući metar staze otkriva oku nešto novo. Ovdje prave male vrtove mlade svjetlozelenkaste paprati jelenji jezik, tamo divlju ružu i božikovinu, dalje još vepriu umjesto kapljicama rose, crvenim bobicama urešenu. A vidjet je tu i poneku lomnu i nježnu orhideju.

Na mjestima korak uranja u mnogogodišnje suškavo lišće, onda prelazi mekom zemljom i glatkim isprepletnim korijenjem, pa opet preko kamenja, lišća, tvrda tla, svejednako penjući se polako ali uporno. Nebo se kroz krošnje čini bliže. Na ravnijem dijelu staze obavezno zastajem. Ispred je gotovo pravilno poredan drvored ravnih i nevjerovatno visokih bukvi, lijevo ogoljeli obronak s ponekim gromadama nalik okamenjenim krtičnjacima, desno dolje šuma se obrušava strminom sve do ceste što se pokatkad nasluti bukom vozila ili sivim bljeskom kroz zelene grane grabova, jasenova i poneke crnogorice.

Ne žurim. Udišem svježinu šume. Osluškujem. Nevidljive ptice i povjetarac u lišću. Tu uvijek čujem svoje srce i svoje misli. Baš na ovom mjestu ožive i uspomene. Tu zapravo prošlost traje stopljena sa sadašnjošću prelivena u budućnost, čini da ne postoji vrijeme već samo osjet. I ja vidim, moj tata naslonjen na štap s divljenjem promatra šumu, a ja s ponosom njega – svog sedam-

desetdvogodišnjeg oca koji unatoč mnogim bolestima prati me na barem nekim, lakšim planinare-njima. Čujem glas koji imenuje svako drvo, i učim o šumi što znala nisam. I nastavljam dalje, ne više sama.

Staza stiže do mjesta izbora. Strmo lijevo zove na vrh do ostataka zidina utvrde Pusta Bela ili lagano spuštajući se šumom prošaranom bjelinom breza vodi dalje prema Grebengradu. Može se i lijevo ispod vrha novim putem sve do Čeva.

Strmo i brzo uspinjem se na vrh. Stare, trošne zidine opasuju malu zaravan usred koje stoji velik drveni križ. Vrijedni su ga planinari »Dugog vrha« na ramenima donijeli i postavili na ovo mjesto, na ovo posvećeno tlo. Nekada davno, još krajem XII. stoljeća ovdje na Ivanuševu brdu bilo je sjedište vitezova Svetog Ivana – Ivanovaca – vitezova redovnika koji su u svojim kućama zbrinjavali i pružali pomoć putnicima, hodočasnici i križarima na njihovom putu u Svetu Zemlju. Utvrda Bela je imala oblik nepravilnog četverokuta. Unutar bedema i braništa stajala je kula posred grada, a u gradu su bile blagovaonice, kuhinje, kupaonice i podrum. Početkom XVII. st. Bela je još bila nastavana i u njoj su bili smješteni stražari, no već 1653. godine o utvrđi Beli govori se kao o razrušenu gradu i od tada utvrda propada. Vrijeme koje nadlijeće njezine zidine, otkida joj kamenje, vjेत्रima raznosi vezivni materijal i svakom su godi-

nom zidovi sve lomniji i klimaviji, a šuma ukolo puna novog i novog kamenja s utvrde. Odavno ovom drevnom zdanju odgovara ime što mu ga nadjenu narod – Pusta Bela.

Ipak još uvijek se osjeti poseban mir unutar ruševnih zidina ovog velebnog zdanja jer duh davnih vremena i hrabrih vitezova redovnika bdije nad ovim mjestom, a sjena velikog novog križa, polegla po zelenoj travi, priziva u svijest istinu kako sve prolazi, nestaje, zaboravljeno biva, samo dobro učinjeno drugom ostaje zapamćeno i na zemlji i na nebu.

Volim biti tu k'o u velikom dlanu zaštitničke ruke okružena još uvijek ponosnim starim zidovima koji s malo mašte poprimaju možda baš pravi prvotni izgled i gotovo čujem šuškanje bijelih odijela s velikim crvenim križem i žustre korake kako brzaju sjenovitim hodnicima, cink malog zvona što poziva na molitvu i poluglasni mrmor u kamenjnoj kapeli...

Volim biti tu, odmarati duh i tijelo. Naslonjena na glatku koru bukve slijediti pticu u letu, plovidi s oblacima visoko nad bedemima, pogledom mrsiti zlatno sunčevo tkanje što se provlači kroz svileno lišće, zajedno s vjetrom i travom bezglasno razgovarati s Raspetim. Volim biti tu, u svom skrovitom kutku tišine, mira, spokoja. Na ovom mjestu prošlosti, sadašnjosti i budućnosti nad kojom bdije Križ.

PLANINARSKI HUMOR

IMA LI PILOTA U AVIONU?

JASNA ŽAGAR, *Sevete*

Moj prijatelj Jakov iskusan je planinar, kao uostalom i ja. (Netko bi rekao da nam je skromnost vrlina.) Zato ne treba čuditi da sam jedva dočekala ponedjeljak da mu uz prvu jutarnju kavu pričam svoj nezaboravni planinarski vikend. Mi vam tako s vremena na vrijeme izmijenimo poneko iskustvo (ili samo prikratimo vrijeme). Budući da je Jakov proveo vikend marljivo radeći u vinogradu negdje u Zagorju, red za priču bio je moj:

– Ja sam ti, prijatelju moj, bila na Kamenjaku – izjavih ponosno.

– Ma nemoj! – uskliknu Jakov iznenađeno – Tam' sam ti ja bil u vojsci.

– O ne! Opet te muške vojničke priče! Ma nemoj! Gde si bil!? – uskliknuh iznenađeno i ja – Pa gore je samo nekakav repetitor.

– Maa daa – razvuče Jakov – Ima tam' nekaj.

Kad je došla šesta flota, onda smo ti mi imali uzbunu i sjurili smo se tamo. (Bilo je to godine 1982.) Uvijek su nas digli po noći.

– A-haa! – otpuhnuh sumnjičavo – I što ste radili? Gledali ima li pilota u avionu?!

– Skoro – nasmije se Jakov i čudno me gleda – Pa to ti je k'o ratno stanje. Mi smo ih onda gledali na radaru...

– Pa kak' ste tam' došli? Pješice? – čudom se čudim – Pa valjda su i oni došli trajektom. Ne znam samo otkud?

– Neee!!! – razvlači Jakov – Pokupili su nas u kamione i dovezli.

– A-ha! Pa s druge strane, čini mi se ima nekakva cesta do repetitora. A tak' znači! – uzvihnuh – Dok sam se ja tam' verala po kamenjaru, ti si se lepo dovezela s kamionom! I to mi je neko planinarenje! (Jakov me sumnjičavo gleda.)

– Tam' smo ti se mi onda šetali do mora.

– Ma di ste se šetali do mora?! – uzbunih se – Tam' na drugu stranu? Valjda je tam' bliže do mora. Staza kojom sam ja došla ne izgleda mi k'o lagana šetnica do mora. Pa trebala mi je vura i pol do gore.

– Pa... da – malo je nesiguran, ali ak' je tak', svaka mu čast.

– A kakvo jugo je grmilo! Pa onda kiša! – prisjećam se vremenskih dogodovština –

Kamenita pustoš na Kamenjaku na Rabu

foto: Branko Balaško

Goroteksica je, bome, odradila svoje.

– Da, tam' uvek nekaj puše – konačno se složiismo.

– Najzgodnije su mi ovce. Kako lijepo brste kamenjar. Morali smo za sobom zatvoriti sva vrata, da ne zbrišu iz ograđenog prostora. (U pogledu mu vidim nevjericu.)

– Ovce, Jakša, ovce! Pasu po kamenjaru!

– A di ste spavali? – prekida priču o ovcama.

– Kako di? Pa u našem odmaralištu...

– U kakvom našem odmaralištu!? – vikne Jakov.

– Ti... znaš – rekoh oprezno – da mi imamo odmaralište... u Rabu...

– U kakvom Rabu? – vikne ponovo – Ma čekaj! Pa di si ti to bila?!

– Na Kamenjaku, Jakša. Na najvišem vrhu otoka Raba – podučih ga smireno.

– A-haaa! A ja cijelo vrijeme govorim o Kamenjaku kod Pule!

Nasmijasmo se u glas.

– Pa onaj Kamenjak kod Pule opće nije nikakav breg. To je rt – podučih ga opet.

– Zato si ja mislim Ma di si se tam' penjala po Kamenjaku? I kakve ovce?

– A ja se čudim tvojoj šetnji do mora i mislim si to kaj si mislim! Uostalom, osim kaj ste gledali te avione, jeste radili kaj korisnoga? – upitam mudro.

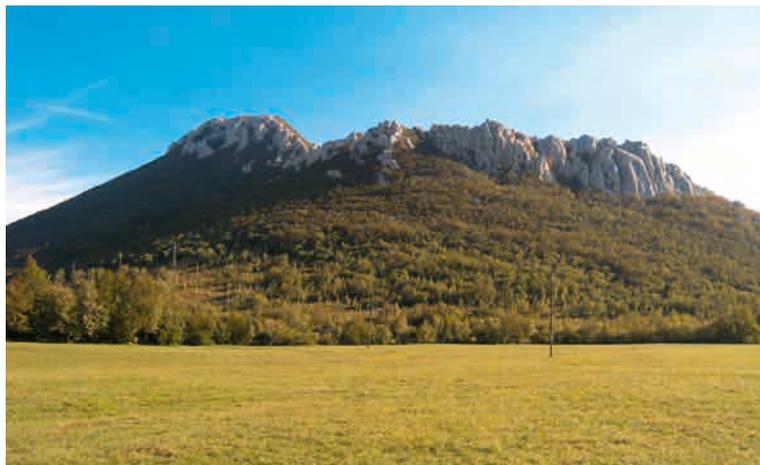
– Kakve avione? Ja nikad nisam spomenuh nikakve avione. Pa ja sam bil u mornarici! – uzbudi se Jakša.

– Pa kome ste onda mahali sa zastavicama s *Kamenjaka!*

– Pa američkoj šestoj floti. To su ti brodovi – poduči me Jakša.

– A-haaa! Ma di sam ja bila 1982.!

Pridružuje nam se Nik, najiskusniji među

Livade i šuma pod riječkim Kamenjakom

foto: Alan Čaplar

nama:

– Jutro! – nazove nam – Kaj delate?

– Jasna mi priča o izletu na Kamenjak.

– Ljudi moji, a znate li vi da imaju dva Kamenjaka?

– Znamo! – nasmijemo se u glas.

– Na jednom sam ja bil u vojsci.

– Ma to tvoje je rt, a ne breg – potvrdi i Nik – Da ti znaš kak se na onaj *pravi* Kamenjak teško popeti!

– Aha! Vidiš sad! – slavedobitno pogledah Jakova.

– Ma dobro. Nije baš tak' teško – ublažavam Nikovu tvrdnju.

– A je, je! Prvo se treba probiti kroz onaj gustiš od šume pa onda i pronaći stazu. Kaj ja znam kaj se dogodilo s oznakama. Valjda su se zgubile. Tko zna kad su ih zadnji put obnavljali? A tek one dvometarske gromade...

I Jakov i ja sada već sumnjamo u Nikove penjačke sposobnosti i planinarsko iskustvo.

– Jeste li vi sigurni da pričate o Kamenjaku? – upitam oprezno.

– Pa naravno da jesam! – potvrdi Nik – To je odmah tam' kraj Rijeke. Kod one cestarske kućice na početku Lujzijane...

Urnebesni smijeh prolomio se prostorijom.

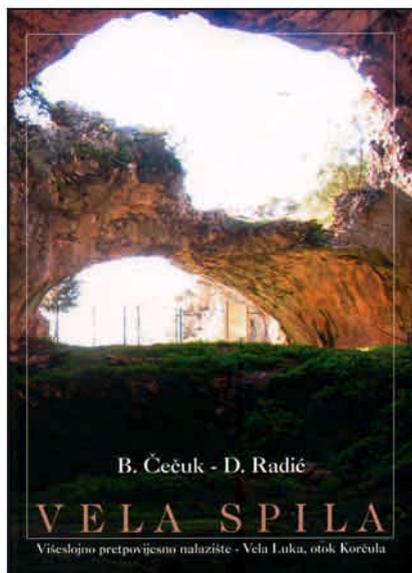
– To je već treći!

– A na koji Kamenjak ste vi mislili?

NOVA KNJIGA: ČEČUK, RADIĆ: VELA SPILA

U ponedjeljak 20. lipnja 2005., u palači Matice hrvatske na Strossmayerovom trgu u Zagrebu, održana je svečana promocija knjige »Vela spila« dvojice istaknutih hrvatskih arheologa, Božidara Čečuka i Dinka Radića. Tijekom tridesetogodišnjeg iskapanja u Veloj spilji iznad Vele Luke na otoku Korčuli, arheolozi su skupili mnoštvo nalaza, obradili ih i predstavili nam život stanovnika ove špilje. Radi se o špilji dugoj pedesetak metara, čija tlocrtna površina iznosi preko 1000 m², a arheološki je istraženo tek oko 200 m². Do sada se u sondiranjima do 7,5 metara dubine, došlo do slojeva starih oko 20.000 godina, a dno špilje još nije dosegnuto. Na temelju dosadašnjih nalaza autori su ustanovili

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BIH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

Kompasi

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

da su špilju ljudi nastavali već u starijem kamenom dobu (paleolitik), kada je današnje područje otoka Korčule još bilo sastavni dio kopna, a špilja bila udaljena od mora oko 15 km. U špilji su ljudi živjeli i dalje tijekom srednjeg kamenog doba (mezolitika), kada se nakon prestanka ledenog doba, prije 12.000 godina, razina mora podigla i stvorila otok Korčulu. Time su se promijenili uvjeti života, ali su se stanovnici špilje njima prilagodili i nastavili tu živjeti i tijekom mlađeg kamenog doba (neolitika) i bronzanog doba. Svako od ovih razdoblja u knjizi je obrađeno posebno. Budući da se o istraživanja nastavlja, mogu se očekivati novi zanimljivi rezultati. Iako su knjigu pisali stručnjaci za stručnjake, knjiga potiče radoznalost i kod laika. Knjiga je zato zanimljiva ne samo arheolozima, već i speleolozima i planinarima koji žele nešto više saznati o životu naših najstarijih otočnih stanovnika.

Knjiga je formata A4, tvrdih korica, u boji, tiskana na 300 stranica. U njoj je mnoštvo fotografija špilje i okolice Vele Luke, te fotografije i crteži keramike, kamenih i koštanih izradevina (arte fakata) s detaljnim opisom i tumačenjem.

Vlado Božić

Ove jeseni iz tiska izlazi nova knjiga vodećeg planinarskog publicista prof. dr. Željka Poljaka

**PLANINARSKA
KNJIGA GODINE!**

Život na planinarski način

Na jednom mjestu: dosad neobjavljeni i ponajbolji objavljeni putopisi s planinarskih putovanja po svijetu, članci, doživljaji i anegdote u kapitalnoj, tvrdo ukoričenoj knjizi od **336 stranica**, bogato ilustriranoj s **300 atraktivnih slika u boji!**

**Knjiga koju
treba imati,
knjiga koja se
čita u dahu!**

NARUČITE KNJIGU do
20. listopada po posebno
povoljnoj promotivnoj
cijeni od samo
100 kuna!

Za slanje poštom na cijenu se
pridodaje cijena poštarine.
Nakon promotivnog razdoblja
cijena knjige u HPS bit će 150,
a u knjižarna 180-200 kuna.

**HRVATSKI
PLANINARSKI
SAVEZ**

**Kozarčeva 22
10000 Zagreb**

tel. 01/48-23-624

fax. 01/48-24-142

e-mail: hps@inet.hr

ŽELJKO POLJAK

OTVORENA PLANINARSKA KUĆA »MLADEN POLOVIĆ« NA VINICI

Od 1924. godine kada je osnovana podružnica HPD-a »Vinica« u Duga Resi razvijala se zamisao o izgradnji planinarske kuće u okolici. Pedesetih godina prošlog stoljeća društvo je započelo zajedno s lovcima graditi planinarsko-lovački dom na obližnjem brdu Rogancu, ali zbog nedostatka novca za dovršenje, taj je objekt preuzelo poduzeće »Mrežnica« i prenamijenilo ga u motel.

Zamisao dugoreških planinara o gradnji planinarskog doma probudila se ponovno 1995. godine kada je društvo od Šumarije Ozalj dobilo montažnu drvenu kućicu. Iste godine započela je na Vinici izgradnja temelja veličine 10 x 6 m, na koje je trebala biti montirana ta kuća. Zaravan Bilo na Vinici, udaljenu 5 mi-

Otvorenje pl. kuće »Mladen Polović«

foto: Moric Vahtarić

nuta od vrha, u blizini ranije sagrađene drvene klupe sa nadstrešnicom ustupile su za izgradnju planinarskog doma »Hrvatske šume«. S tog je mjesta lijep vidik na Karlovac, Žumberačko i Samoborsko gorje, Medvednicu, a prema jugu na vijugavu rijeku Mrežnicu, te na Gorski kotar s dominantnim Klekom. Iako mjesto ima neznatnu visinu, 309 m, zbog osamljenog položaja i dalekih vidika djeluje mnogo više.

Kada je došlo vrijeme za montiranje montažne kuće, uvidjelo se daje kuća zbog starosti, zbog lošeg skladištenja i oštećenja nepogodna za sastavljanje. Nakon toga odlučeno je da se na već gotovim temeljima nastavi graditi zidani objekt. Nitko u tom trenutku nije vjerovao da će gradnja potrajati gotovo deset godina.

Planinarska kuća »Mladen Polović« na Vinici

foto: Moric Vahtarić

Zbog nedostatka sredstava i volje, gradnja je nekoliko puta zapadala u krizu, a u jednom trenutku razmišljalo se i o potpunom odustajanju. Ipak, nešto nas je uvijek tjeralo dalje, a nakon što je u jesen 2002 g. postavljen krov, u društvu se javio novi polet koji je pomogao da se objekt dovede u funkciju.

Treba naglasiti da smo cijelo vrijeme imali veliku pomoć, prije svega financijsku, grada Duge Rese, bez čije pomoći izgradnja ne bi bila moguća. Posebno treba zahvaliti bivšem gradonačelniku Ivanu Banjavčiču i tajnici grada Mariji Polović, te brojnim sponzorima i građanima koji su nas podržali radom, novcem, materijalom ili savjetom.

Još na početku gradnje 1995 g. odlučeno je da se dom posveti dragom prijatelju i planinaru Mladenu Poloviću, koji je poginuo 4. kolovoza 1995. na Kestenu tijekom operacije Oluja.

Kuća je svečano otvorena 26. lipnja 2005. Od ranog jutra na Vinicu su počeli pristizati brojni gosti i planinari, ukupno njih oko 400. Nakon himne, koju su otpjevale članice pjevačkog društva »Vila«, i minute šutnje za Mladena Polovica, prvi se svima prisutnima obratio predsjednik HPD »Vinica« Dinko Friščić. Osvrnulo se na gradnju doma, zahvalio brojnim sponzorima i prisjetio Mladena Polovića. Zatim se prisutnima obratio dugareški gradonačelnik Ivan Baršić, koji je obećao nastavak dobre suradnje i najavio pomoć grada oko dovođenja vode i izgradnje skijaške staze na Vinici. Čestitke su zatim uputili i dožupan Karlovačke županije Marinko Milčić i Dubravko Butala, član Izvršnog odbora HPS-a. Kuću su potom presijecanjem crvene vrpce otvorili roditelji Mladena Polovića, a blagoslovio ju je velečasni Duje Kurtović.

Poslije službenog djela uslijedio je ručak, nezaobilazan planinarski grah s kobasicama, koji se dijelio besplatno. Veselo i uz dobro raspoloženje nastavilo se slaviti do kasnih sati.

Moric Vahtarić

OBNAVLJA SE PLANINARSKI DOM »LAPJAK« U VELIKOJ

Požeški planinari počeli su obnavljati svoj planinarski dom »Lapjak« ispod Topličke glave na Papuku. Obnavlja se krovšte novim crijepom, gradom i limarijom, uređuju se sobe i priprema uređenje triju prizemnih sala, kuhinje i sanitarnih čvorova te uvođenje novog centralnog grijanja. S obzirom na to da je za obnovu potrebno više od 600.000 kuna, HPD »Sokolovac« moli sve planinare i planinarska društva da pomognu u okviru svojih mogućnosti.

KAKO DOĆI DO PLANINARSKÉ KUĆE »MLADEN POLOVIĆ«

Pristup na Vinicu moguć je iz Duga Rese za 55 min laganog hoda. Markacija započinje na željezničkoj stanici, odakle ide ravno do semafora i zatim lijevo prema ulazu u pamučnu industriju i dalje preko rijeke Mrežnice (postoje dva mosta). Tu skrećemo desno i idemo uzvodno uz samu obalu malim puteljkom mimo tvorničke brane i cestom sve do stadiona NK »Duga Resa« (odavde je najbolji prilaz za one koji dolaze autom ili autobusom). Od glavnog ulaza u stadion dalje se ide uzbrdo Banjavčičevom ulicom uzbrdo do kraja. Kroz šljivik markacija ide do šume i ispod dalekovoda do vodospreme, gdje izlazi na kolni put. Nakon 100 m markacija skreće u šumu i nakon 20 min laganog uspona ponovo izlazi na kolni put (može se cijelo vrijeme ići kolnim putem). Dalje tim putem nastavimo i za 10-ak min izlazimo na zaravan Bilo, gdje se i nalazi nova planinarska kuća.

Drugi mogući pristup je iz smjera Karlovca (Mala Švarča), a traje 1:10 h. Markacija počinje na mostu iz Karlovca za Malu Švarču, poslije mosta skreće desno i nastavlja cestom prema Gornjem Mrzлом Polju sve do Čurilović Sela. Kod trgovine skrećemo lijevo kolnim putem u polje. Nakon 10 min. staza ulazi u šumu i nešto oštrijim usponom nakon 15 min dolazimo do raskrižja, odakle je još 2 min. desno do planinarske kuće.

Od kuće do vrha Vinice (321 m) stiže se za 5 minuta, a markacijom se može dalje prema Martiščaku (2 h) i planinarskim domom »Zvonimir Plevnik« na Kalvariji (4 h hoda).

Dom »Lapjak« nakon desetogodišnjeg zakupa potpuno je devastiran, a dodamo li tome i njegovih 50 godina postojanosti, preostalo nam je jedino da se dom temeljito obnovi. HPD »Sokolovac« utužio je prijašnjeg zakupoprimeca i presudom Općinskog suda »Kamen-Ingard« je dužan nadoknaditi štetu, no pitanje je može li i kada propala tvrtka podmiriti iznos iz presude. Upućujući ovaj poziv planinarskim društvima i planinarskim prijateljima za novčanu pripomoć, upućujemo i poziv planinarima za pomoć u radovima na obnovi jednog od najvećih i najljepših planinarskih domova u Hrvatskoj.

dr. Antun Lovrić

PLANINARSKA OBILAZNICA »ZA DUŠU I TIJELE«

Petoga kolovoza, na Dan domovinske zahvalnosti i Snježne Gospe, okupilo se u Mariji Bistrici sedamdesetak planinara iz petnaest planinarskih društava da bi svečano otvorili i prvi puta prošetalu obilaznicom nazvanom »Za dušu i tijele«. Crvenu, Plavu i Žutu šetnicu osmislio je, obilježilo i duhovitim pošalicama ukrasio Mirko Fulir iz PD »Grohot«. Put dug petnaestak kilometara može se obići laganom šetnjom za četiri sata, a svaka šetnica može se obići i zasebno. Nižu se na njoj zagorske hižice, šume, njive i kletice, pucaju vidici na Zagorje, Strahinjšćicu, Ivanščicu i Kalnik. Povratak je tu u prošlost kroz zdanje dvorca Hellenbach, pogled u budućnost u perivoju skulptura u kojem dominira prikaz Posljednje večere. Dnevnik obilaznice može se pribaviti u PD »Grohot« ili u turističkom uredu u Mariji Bistrici, a obilaznici za uspomenu dobivaju prigodno priznanje.

Prigodom otvorenja obilaznice, ni oblaci ni kiša nisu mogli pokvariti planinarsko veselje i smijeh. Ničeg tu nije nedostajalo: ni vina, ni kolača, ni špeka z lukom,

Prvi obilaznici šetnice »Za dušu i tijele«

foto: Leo Fulir

ni sira z vrhnjem, ni orehnjače, ni makovnjače, a pogotovo ne čuvenog planinarskog graha. A što bi Bistrica bila bez licitarskih srdaca i pjesme? Tiha planinarska miješala se sa sjetnim zvucima Gospinih napjeva, što su ih hodočasnici prebirali po postajama križnoga puta ovog velikog marijanskog svetišta. Bio je to na neki način naš skroman doprinos širenju ideje prijateljstva među ljudima i mira i za sve nas draga uspomena.

Jasna Žagar

LIČKI GORSKI BISERI – NOVA PLANINARSKA OBILAZNICA

PD »Željezničar« iz Gospića privodi kraju uspostavljanje svoje prve planinarske obilaznice »Lički gorski biseri«. Ova, po mnogočemu zanimljiva i specifična planinarska obilaznica, imat će 13 kontrolnih točaka, među kojima i neke koje su dosad planinarima bile nepoznate, ali su zanimljive i povijesno značajne. Obilaznica obuhvaća sljedeće vrhove: Veliki Rajinac (1667 m), Lisac (1449 m), Crni vrh (1197 m), Oštri Kozjak (1168 m), Ostrovica (845 m), Visočica (1639 m), Zir (850 m), Crnopac (1404 m), Kremen (1591 m), Oštri Medvjedak (868 m), Konjevača (1381 m), Oklinak na Tremzini (1187 m), Mrsinjgrad (1097 m). Za osvajanje atraktivne značke biti će potrebno osvojiti 11 vrhova.

Otvorenje obilaznice »Lički gorski biseri« bit će u subotu 1. listopada u općinskom mjestu Lovinac podno Zira. Obilaznica će biti otvorena uz prigodan program, a potom će se organizirano poći na Zir i Oklinak. Za planinare koji žele ostati i sljedeći dan organizirat će se smještaj u Lovincu, Gospiću i planinarskim kućama na Baškim Oštarijama.

Za sve informacije zainteresirani se mogu obratiti predsjedniku PD »Željezničar« Tomislavu Čaniću na tel./fax: 053/574-065 ili mob. 098/96-10-042 ili tajniku Milanu Štajdoharu na tel. 053/575-433 ili mob. 098/439-725.

Tomislav Čanić

NOVOSTI U ŠKOLOVANJU MARKACISTA

Komisija za planinarske putove donijela je 7. lipnja odluku da svi budući markacisti trebaju proći tečaj za markaciste, tj. da se naziv markacista neće moći steći bez završenog tečaja.

Planinari koji imaju dugogodišnju praksu na uređivanju planinarskih puteva mogli su dosad postati markacisti i bez tečaja za markaciste prema uvjetima iz Pravilnika Komisije za planinarske putove HPS-a. Nova odluka primjenjivat će se od 1. siječnja 2006. godine. Planinari s dugogodišnjim iskustvom na markiranju lako će savladati gradivo tečaja i pritom se upoznati s novostima u markiranju.

Zdenko Kristijan

PRIJAVITE SE NA JESENSKE TEČAJE ZA MARKACISTE

Komisija za planinarske putove HPS najavljuje održavanje dvaju tečaja za markaciste i poziva zainteresirane planinare, a napose one s dalmatinskih područja da se prijave. Prvi će se tečaj planira za 15. i 16. listopada 2005. u pl. kući »Malačka« na Kozjaku, a drugi 22. i 23. listopada 2005. u pl. kući »Pavlič« u Kuni Konavoskoj na Sniježnici kod Dubrovnika.

Prijave treba poslati do 1. listopada na adresu Komisije za planinarske putove, HPS, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb. Sve obavijesti mogu se dobiti od pročelnice Komisije za planinarske putove Jasne Kosović na tel. 01/46-49-584.

Jasna Kosović

10. POPIS OBILAZNIKA HRVATSKE PLANINARSKO OBILAZNICE

(siječanj – lipanj 2005., pripremio: Zdenko Kristijan, Samobor)

BRONČANA ZNAČKA

257. Ružica Šabić	Japetić, Samobor
258. Drago Hartl	Stanko Kempny, Zagreb
259. Nevenka Bačić	Glas Istre, Pula
260. Steljko Bačić	Glas Istre, Pula
261. Đuro Gustović	Bilogora, Bjelovar
262. Ada Gustović	Bilogora, Bjelovar
263. Stanislav Horvat	POK Maksimir, Zagreb
264. Zoran Vojić	Svilaja, Sinj
265. Ivica Halapir	Zagreb-Matica, Zagreb
266. Maja Sršan	Zagreb-Matica, Zagreb
267. Davor Smirnjak	Vrapće, Zagreb
268. Marija Hartl	Stanko Kempny, Zagreb
269. Marlena Prskalo	Lisina, Matulji
270. Andrea Prskalo	Lisina, Matulji
271. Nikola Prskalo	Lisina, Matulji
272. Dragica Knežević	Japetić, Samobor
273. Tomislav Popović	Zagreb-Matica, Zagreb
274. Radoslav Korbar	Japetić, Samobor
275. Ljiljana Jagić	Kamenjak, Rijeka
276. Dalia Posarić	Bilo, Koprivnica
277. Loredana Cukon	Glas Istre, Pula
278. Slavko Cukon	Glas Istre, Pula
279. Uroš Marčić	Kamenjak, Rijeka
280. Dražen Lovreček	Jastrebarsko, Jastrebarsko
281. Željko Kovač	Picugi, Poreč
282. Ozren Štanfel	Kamenjak, Rijeka

SREBRNA ZNAČKA

151. Drago Hartl	Stanko Kempny, Zagreb
152. Loredana Rojnić	Glas Istre, Pula
153. Đuro Gustović	Bilogora, Bjelovar
154. Đorđe Tovrlaža	INA Bjelolasica, Zagreb
155. Tomislav Popović	Zagreb-Matica, Zagreb

ZLATNA ZNAČKA

88. Ivana Kolar	Bilo, Koprivnica
89. Jadranko Popović	Obruč, Jelenje
90. Josip Marincel	Vršak, Brod Moravice
91. Josip Štajduhar	Vršak, Brod Moravice
92. Vladimir Rojnić	Glas Istre, Pula
93. Loredana Rojnić	Glas Istre, Pula

POSEBNO PRIZNANJE

64. Ivan Rešetić	Željezničar, Zagreb
65. Jadranko Popović	Obruč, Jelenje
66. Andrija Pinjušić	Japetić, Samobor
67. Ivana Kolar	Bilo, Koprivnica

VISOKO PRIZNANJE

32. Damir Bajs	Željezničar, Zagreb
33. Mladen Pavković	Psunj, Pakrac
34. Jadranka Čoklica	MIV, Varaždin
35. Pero Tišljar	MIV, Varaždin

VISOKOGORSKE VJEŽBE VODIČA NA GROSSGLOCKNERU (3798 m)

Komisija za vodiče HPS u svom godišnjem planu za 2005. predviđjela je visokogorske vježbe u snijegu i ledu s usponom na Grossglockner, najviši vrh Austrije. U akciju su se uključile stanice vodiča iz Osijeka (3 člana), Varaždina (8), Zagreba (3), Karlovca (6), Rijeke (2), Pule (1), Zadra (7), Šibenika (2) i Splita (1), a pridružilo se i šestoro planinara iz Zagorja i Zagreba. Vježbe su vodili vodiči HPS Darko Luš, Dražen Lovreček, Hrvoje Vukalović, Dario Luš, Jana Mijailović i Predrag Kurtin, te pomoćni vodič Zvonimir Kujundžić.

Pri usponu do »Erzhrig Johann Hutte« na grebenu Adlersruhe (3454 m) vježbalo se u navezima savladavanje ledenjaka Pasterzen, te ledenjaka Hofmannskees. Na gornjem ledenjaku korištene su dereze i cepin uz edukaciju o pravilnom kretanju i korištenju opreme.

Idućeg dana, po dobrom vremenu 28-oro planinara u sedam naveza popelo se preko Malog Glocknerra do samog vrha Grossglocknera (3798 m). Pritom je bilo zaštoja pri mimoilaženju s navezima koje su vodili austrijski profesionalni vodiči budući da oni žure, jer na dan od kuće do vrha i natrag vode i po tri puta. Vođenje naplaćuju 120 po osobi, a obično vode po trojicu u navezu. Mi smo nakon odmora i okrijepe u planinarskoj kući Adlersruhe pošli nizbrdo vježbajući korištenje opreme na ledenjaku Hofmanns Kees. Navečer uz zajedničku večeru u Volkert Hutte podjeljena su i prigodna priznanja.

Dana 25. srpnja autobusom smo se uputili visokogorskom alpskom cestom građenom 1935. na prijevaj i vidikovac Edelweisspitze (2572 m), preko kojeg se cesta u nizu serpentina spušta u Zell Am See i dalje prema Salzburgu. U lijepom alpskom gradiću Heiligenblutu (1300 m) posjetili smo srednjovjekovnu crkvu Sv. Vicenza s karakterističnim grobljem s limenom knjigom svih onih koji su poginuli na Grossglockneru.

Darko Luš

AKCIJA ČIŠĆENJA KANJONA RIJEKE ZRMANJE

Kanjon rijeke Zrmanje pravi jer biser prirode i dragocjenost za generacije koje dolaze. Kraška, čista, modra rijeka, trista metara dubok kanjon i priroda oko njega očaravaju ljepotom. Danas takvi prostori u turizmu stvaraju nove mogućnosti koje lokalnom stanovništvu, ali i cijeloj zajednici osiguravaju prosperitet, a dugoročno gledano, pitka voda i naša (još dosta očuvana) priroda su jedini nacionalni resurs koji našoj djeci uopće može garantirati budućnost. U posljednje vrijeme sve više stranih turista otkriva bistre kraške rijeke kao idealna mjesta za aktivan odmor, ali nažalost, mnoge od njih ujedno su i deponiji za odlaganje krupnog i sitnog otpada i smeća. Nevjerojatno je što su sve naši ljudi bacali u prekrasne dubine i što sve uz jedinstvenu prirodu mora gledati kanuist, rafter, planinar, slučajni posjetitelj ili naprosto ljubitelj ljepote. Ima tu svakakvoga smeća, od odbačenih odjevnih predmeta do hladnjaka, peći, namještaja svih vrsta, olupina automobila, pa čak i željezničkih tračnica svih dužina (gotovo dostatno za kraću prugu).

Pripadnici Hrvatske gorske službe spašavanja su na inicijativu Parka prirode Velebit i časopisa *Auto Blic*, sudjelovali ovoga ljeta u akciji čišćenja kanjona Zrmanje. Radi izvlačenja olupina, GSS-ovci su se spuštali niz 300 metara visoke stijene da bi ih pripremili za podizanje helikopterom MI-8. Ova akcija ne bi bila moguća bez dobre suradnje HGSS-a s vještima posadama helikoptera Hrvatske vojske, jer je riječ o vrlo delikatnim operacijama s visećim teretom na vrlo strmom

terenu, za koje je nužna ne samo vrhunska osposobljenost, nego i usklađenost ljudi u helikopteru i ispod njega. To vojnim posadama i spašavateljima nije problem, jer su na takav način i u još dramatičnijim okolnostima dosad spasili helikopterom na stotine ljudi. Može se zato reći da je ovo bio ujedno i vrlo dobar i koristan trening, ali i slikovito upozorenje svima koji se neodgovorno odnose sa prirodom, misleći da su gurnuvši svog isluženog limenog ljubimca negdje u provaliju riješili svoj problem, a ne misleći da su problem stvorili nekome drugome tko će sakupljati njihovo smeće.

Akcija je trajala dva dana (4 i 5. srpnja). Prvoga su dana pripadnici HGSS-a i posade HRZ-a izvidile teren iz zraka, nakon čega su se GSS-ovci podijelili po grupama, spustili u duboki kanjon, te sajlama uvezivali i pripremali olupine za završnu operaciju koja je nastavljena sljedećeg dana. Tada su se gorski spašavatelji rasporedili po strmim stijenama kanjona kraj punktova s već pripremljenim »paketima« od nekoliko povezanih olupina, te kvačili teret na helikoptere u letu.

Helikopteri su vertikalnim »izrnanjem« iz nekoliko stotina metara dubokog kanjona taj teret podizali i odlagali na mjesto kraj ceste. Kad su što su sve olupine bile na ravnom, utovarene su na kamione poduzeća »Cios« te odvezene na recikliranje. A upravo to su mogli učiniti i vlasnici tih olupina, pa čak pri tome nešto i zaraditi (oko stotinu kuna).

U akciji su sudjelovali pripadnici stanica HGSS-a iz Splita, Gospića i Zadra, helikopter i posada zrakoplovne baze Divulje te djelatnici Parka prirode Velebit. Treba napomenuti da se HGSS redovito odaziva na akcije čišćenja na nepristupačnim terenima i tamo gdje je njihova pomoć neophodna te da od početka godine izvršeno već nekoliko takvih akcija čišćenja strmih kanjona, ali bez sudjelovanja helikoptera. Naravno, HGSS uz to redovito izvršava sve svoje preventivne zadaće, kao i zadaće traganja i spašavanja kada dođe do opasnosti ili ugrožavanja ljudskih života na nepristupačnim terenima.

Vinko Prizmić

Pročelnik HGSS Vinko Prizmić prima Povelju RH od predsjednika Stjepana Mesića

HRVATSKA GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA ODLIKOVANA POVELJOM RH

Povodom Dana državnosti predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić odlikovao je Hrvatsku gorsku službu spašavanja Poveljom RH za izuzetne rezultate i doprinos za Republiku Hrvatsku. Vlja istaknuti da je inicijativa i prijedlog za ovo odlikovanje potekla od Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka (MMTPR), najvećeg tzv. »mega« ministarstva koje se u šali često naziva ministarstvom mora, zemlje i zraka. To je ministarstvo prepoznalo značaj i doprinos HGSS-a kao nezamjenjivog faktora sigurnosti na prostorima izvan gradova i javnih prometnica. Naime, sigurnost i zaštita strateški su preduvjet turizma, posebno nekih oblika pustolovnog turizma, koji produžuju sezonu i obogaćuju ponudu. HGSS se tijekom ovoga ljeta mnogo bavio spašavanjem na nepristupačnim terenima i u kopnenom, pomorskom, pa i u zračnom prometu, a spremnost i osposobljenost službe za naj-složenije akcije, nedavno se potvrdio pri potrazi za nestalim mađarskim zrakoplovima koji su se srušili u području Plitvičkih jezera.

Na svečanosti dodjeli odlikovanja u Predsjedničkim dvorima bili su pročelnik HGSS Vinko Prizmić koji je u ime Službe primio odlikovanje, i tajnik HGSS-a i HPS-a Darko Berljak, koji su se s predsjednikom Mesićem i njegovim suradnicima, te drugim laureatima zadržali u srdačnom razgovoru, te se još jednom uvjerali da se rad Hrvatskog planinarskog saveza i njegov stotridesetgodišnji doprinos u sportskom, znanstvenom, kulturološkom, domoljubnom, a sada i sigurnosnom i humanitarnom smislu izuzetno prepoznaje i cijeni.

Vinko Prizmić

17. - 18. 9.	24. Memorijalni pohod na Učku <i>Učka - Vojak</i>	PD »Kamenjak«, Rijeka
17. 9.	Dan HPD »Zanatlija« <i>Medvednica, Hunjka</i>	HPD »Zanatlija«, Zagreb
17. - 18. 9.	Lijepa li si... (Gorski kotar) <i>Delnice - Lokvarka - B. Razdolje - Vražji prolaz - izvor Kupe</i>	HPD »Sveti Petrik«, Samobor Vlado Kenda, 091/30-12-777, 098/617-597
18. 9.	Dan HPD »Železna gora«, Čakovec <i>Međimurski planinarski put, Mohokos</i>	HPD »Železna gora«, Čakovec Zoran Marcuš, 040/390-329, 091/59-04-527
24. 9.	Karlovačkom obilaznicom <i>Žumberak, Vodice</i>	PD »Dubovac«, Karlovac Mladen Dijačić, 098/92-48-975
24. 9.	Dan HPD »Zagreb-Matica« <i>pl. dom Ivan Pačkovski, Puntijarka</i>	HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb
25. 9.	Vrbovsko 2005. <i>Kamačnik - Kozarac</i>	PD Kozarac, Vrbovsko Tatjana Kušić, 051/875-984 Branka Mišić-Mareš, 051/875-072, 098/261-269
25. 9.	Kroz vinograde i šume <i>Feričanci - Kalvarija - obronci Krndije - Srednjak</i>	HPD »Sokol«, Feričanci Ivan Kočaj, 031/604-315 Zlatko Brkić, 031/212-601
26. 9.	Dan čistih planina	
27. 9. - 1. 10	Osamljene crkvice Lošinja <i>Otok Lošinj</i>	PK Osoršćica, Mali Lošinj Bolto Gaberšek, 098/403-469 Sonia Peraić, 051/661-189, pkosorscica@net.hr
30. 9. - 1. 10	21. kup Maksimir <i>park-šuma Jelenovac</i>	POK »Maksimir«, Zagreb Milivoj Uroić, 091/56-46-347, muroic@phy.hr Dario Štambuk, 091/54-14-531
1. 10.	Otvorenje obilaznice »Lički gorski biseri« <i>pl. dom »Vila Velebita« i hotel Ana</i>	PD »Željezničar«, Gospić Tomislav Čanić, 053/574-065, 098/96-10-042 Milan Štaidohar, 098/16-41-031
9. 10.	Dan HPD »Željezničar« <i>Oštrc</i>	HPD »Željezničar«, Zagreb
9. 10.	12. gljivarski vikend <i>Lovački dom »Vepar«, Lukovo</i>	HPD »Strilež«, Crikvenica Stanko Jurdana, 051/781-862 Josip Pravdica, 051/785-358
9. 10.	»Adio lito« <i>Biokovo</i>	HPD »Biokovo«, Makarska Drago Erceg, 098/225-852, biokovo-ak@st.htnet.hr
16. 10.	Šetnica uz Rječinu <i>Trsat - Lukeži - Trnovica - Kukuljani - izvor Rječine</i>	PD HPT »Učka«, Rijeka Ilija Blatančić, 051/254-912, 098/305-831

Pohod

na Dinaru

uz otvorenje
planinarskog skloništa
»MARTINOVA KOŠARA«
na D. Torinama
(1300 m)

10. rujna 2005.

- polazak iz Glavaša u 8 sati
- otvorenje skloništa u 11 sati
- pohod na vrh Dinare
- povratak u Glavaš ili preko Brezovca u Knin

Organizatori:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, 01/48-24-142, hps@inet.hr

HPD »SINJAL 1831«, Kijevo, 091/52-15-285

Zagreb, 01 37 00 434

Grahorova 4

Split, 021 343 423

Varoški prilaz 4

Paklenica, 023 369 889

kod benzinske

Novi katalog potražite u
svim Iglu šport trgovinama

www.iglusport.hr

GARMONT

challenge the elements